

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1866.

ΤΟΜΟΣ ΙΖ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 395.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ

*Περὶ τῆς ἰταλικῆς ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆρ δημοτικῆν
γλῶσσαν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.*

ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΛΗΘΗΤΟΥ

Γ. Γ. ΠΑΝΗΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,

ἐπιμελητοῦ τοῦ ἑλλην. ἐκπαιδευτηρίου.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδιον 393—394).

Γ΄.

Ἑτυμολογικά καὶ φρασολογικά.

1) Καταλήξεις τῶν ἐκ τῆς ἰταλικῆς λέξεων.

Τὰς προταχθείσας ἰταλικὰς λέξεις εἰς τὰς οἰκείας κατατάσσοντες καταλήξεις, παρατηροῦμεν ἐν γένει ὅτι ἐκεῖναι μάλιστα αἱ καταλήξεις ἐπεκράτησαν, ὅσαι διὰ τὴν γραμματικὴν συγγένειαν τῆς ἰταλικῆς καὶ ἑλληνικῆς ἔχουσιν ἀντιστοίχους ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

ΑΤΟΣ [λ. atus, ata, atum παθ. μετοχή, ἀνάλογος τῶν ἑλληνικῶν παθητικῶν ὀνομάτων εἰς ητός, κτή, πτόν (δωρ. ατός, ατή, ατόν)· ωτός, ωτή, ωτόν (βλαχ. atù, γαλ. at ate)] ατο, ατα· μελάτος, ἀφράτος, δροσάτος, σωζάτος (σουζα, suso) τρεχάτος, φρυδάτος, χιονάτος, βερβάτος, κουδονάτος,

γεμάτος, ξυδάτος. Αὕτη ἡ κατάληξις καὶ περ ζενοφανῆς εἶναι ἀρχαιοτάτη ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πιθανῶς μέχρι τῆς πελασγικῆς μορφῆς ἀνατρέχουσα. Ἐκ τῆς ἰταλικῆς δὲ κοινάτος, ἰντερεσάτος, σολντάτος, δεπουτάτος· ἢ εἰς ἰτος (λ. itus a um ἐκ τῶν εἰς ἰγε ῥημάτων) σούδιτος, σούρπιτος [καθ' ἐφέλικυσιν, διότι ὁ Κορ. παράγει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἕρπετός, σερπετός].

Οὐδ. ΑΤΟ(ν)· κυδωνάτος, μοσχάτος, πιπεράτος, ζαχαράτος, βετσινάτος, μυγαλάτος, μαρινάτος, νοικοκυράτος, ἀδελφάτος, πρωτάτος καὶ καθ' ἑλξιν τὸ τουρκοβάρβαρον σουλτανάτος. Νεώτερα δὲ καὶ ἐπομένως ἰταλικιώτερα εἶναι τὰ ἐξῆς· φλάτος, σανάτος, μαντάτος, στουφάτος, στάτος, πιάτος, ταιρωτό, βελουδο κτλ. καὶ τὰ εἰς ἰτο ἰτο ἐκ τῶν εἰς ἰγε καὶ ere ῥημάτων, κρέδιτο, τράντσιτο, παρτίδο.

Ἀλλὰ παντάπασι διάφορα εἶναι τὰ εἰς ἔτο etto, εἰς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως παγάζοντα· σιλέτο, λουκέτο, λαζαρέτο, μανικέτι (οὐχί—το, ὡς ἀπὸ τοῦ μανικέτιον) κασκέτο κτλ. — Ἀνάλογα εἶναι τὰ σαλταιστό, κηπότο, λαοῦτο.

Θηλ. ΑΤΑ· στράτα, τράτα, σιλάτα, πατάτα, κρηβάτα, νιομάτα, κανάτα, σάτα. Μόνον δὲ κατὰ τὸ δ, ἰσπανικιώτερας προφορᾶς, διαφέρουσι τὰ ἐξῆς· ἐρζιάδα, γικτσάδα, λεμονάδα, σουμάδα, φεργάδα, ἀρμάδα, βελάδα, ἰντράδα, ἀλιάδα, μπουγάδα, μονέδα, παρτίδα, κτλ ἅτινα ἐνίοτε φηίνεται ὅτι ἐ-

Ἡ ἐν πολλῶν διελκτικοῦ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης ὑπερωϊκὴ προφορὰ τοῦ κ=τς καὶ τζ δὲν εἶναι, ὡς πολλοὶ ὑπέθεσαν, μίμησις ἐκ τῆς ἰταλικῆς, οὐδὲ εἰσῆχθη ἐκ τῶν γλωσσῶν τῶν ἐπιδραμόντων βαρβάρων· διότι εὐρίσκεται γενικῶς, ἔτι δὲ καὶ εἰς τόπους, ὅπου ἤμιστα εἰσεχώρησεν ἡ ἰταλικὴ ἐπιρροή καὶ ἡ ἐπιδρομή, εἰς τὰς νήτους π. χ., ἐνθα εἰς ἐναντίας ἀκραϊνεστέρᾳ διέμεινον ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ. Καὶ ἐν αὐταῖς δὲ, ἐνθα φαίνεται μεγίστη ἡ δυτικὴ ἐπιρροή, σώζονται πολυτιμώτατα λείψανα εἰς αὐτὰ τὰ σπλάγγνα τοῦ σήμερον δυτικοῦ πληθυσμοῦ (α). Πρὸς τούτοις ἡ ὑπερωϊκὴ αὕτη προφορὰ σώζεται ἐν χώραις ὄρειαις ἢ ἥττον ὑποκειμέναις εἰς τὰς ἐξωθεν ἐπιρροάς, οἷον ἐν Τσακονίᾳ, ἐν Μάνῃ, ἐν Σπρακίοις τῆς Κρήτης κτλ. σώζεται δὲ ἐν Καρπάθῳ, Κύπρῳ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις. Δυναμειὰ τέλος νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὑπερωϊκώτερός τις φθόγγος δὲν ἦτο ξένος κατὰ τινὰ τῆς ἀρχαίας γλώσσης προφορᾶν, μάλιστα δωρικῆν, ὡς ἐμφαίνουσι τῶν ἐπιγραφῶν τὰ Ἀριστοτελείων κτλ. Ἐν γένει δὲ ἡ μετὰ τῶν α, ο συνεκφώνησις τῶν ὑπερωϊκῶν γ, κ, χ. εἶναι κατὰ φύσιν διάφορος τῆς μετὰ τῶν ε, ι. οἷον τὰ γα, γο γε, γι, κα, κο, κε, κι, χα, χο, χε, χι. ga go, ge gi, ca eo, ce, ci γαλλιστί, ἰταλιστί, γερμανιστί καὶ ἀγγλιστί προφερόμενα σαφῶς δεικνύουσι τὴν διαφορᾶν.

Ἡ δὲ περὶ τῆς δ λόγος ὑπερωϊκὴ προφορὰ πλὴν τῶν συγκοπῶν, οἷον τοὺς ἀνθρώπους τσακθρώπους κτλ. φαίνεται, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προέκυψεν ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ κ, καὶ τ ἐνεργείας τοῦ ι ἐν τῇ συνεκφώνησει ἢ συγχωνύσει, ὡς ἀνάλογός τις φαίνεται καὶ εἰς τινὰς ἑλληνικὰς ἐναλλαγὰς πλουτ. πλούσιος κτλ.

Τὸ c=ζ cucina κουζίνα.

Τὸ h=β traho τραβῶ.

Τὸ x=γ maxilla μάγουλον.

= σ lexiva ἀλυσίδας.

Τὸ s=τς transito τράντιστο. securis τσεκουρι.
= ζ risico, ρίζικόν.

Τὸ sc=ξ coscia κόξια.

Τὸ n=λ garofano, γαρόφαλο.

= ρ coffano κόφραρο.

Τὸ c=λ fiasco, φλασκί, sciavo σκλάβος, acciajo ἀτσάλι, ἤτοι τὸ λ. ἐπανάγεται ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς τὰ πρωτότυπα fl. sel. κτλ. Ἀλλὰ δὲν μεταβάλλεται τὸ ι εἰς λ. εἰς τὰ piazza πιάτσα, piato πιάτο κτλ.

Τὸ j=ρ telajo τελάρο, macellajo μακαλάρις, calamajo καλαμάρι, salamoja σαλαμούρα, ἤτοι τὸ

(α) Ἀρχαιολογικὰ Σύρα, ἐν Πανδῶρ. τόμ. ΙΣΤ'. φυλλ. 369 ἀ. Ἰουλ. 1865 σελ. 183., ὑπὸ Γ. Γ. Π.

ρ ἐπανάγεται, διότι εὐρίσκεται εἰς τὰ πρωτότυπα telarium κτλ.

Τὸ l=ρ gocciola γούσουρας, flagellum, φραγγέλιον.

Τὸ nd=d bevanda μπεβάδα.

Τὸ t=λ frate φλάρος.

Τὸ l=γ balia βάγια.

Τὸ a=ε carquaesium κερκέσι.

Τὸ e=α maschera μασκαράς, margherita, μαργαρίτα, διότι τὸ ἐν τῇ ἑλληνικῇ α, μαργαρίτης, ἐφέλκεται τὸ ε.

= ο exemplum λ. ζόμπλι.

= ου semata σουμάδα.

= η re(ge) ρήγας. esca, ἤσκα.

= ι ospedale σπιτάλι, διότι τὸ ἐν τῷ σπῆτι ι ἐφέλκεται τὸ ο καὶ διότι τὸ ι εἶναι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ hospitium.

Τὸ o=ου cantone καντούνι, scalone σκαλούνι, faccone τακούνι, bastone μπαστούνι. Ἀλλὰ τὸ canone, balcone, trombone φυλάτουσι τὸ ο' κανόνι, μπαλκόνι, τρομπόνι. Compare κουμπάρος, torta τούρτα, coppa κόππα, doge ντοῦγα, gonna γούνα, bocca μπούκωμα, forza φούρκα, bolla βούλλα, zambona τσαμπούνα, mosto μούστος, coffano κόφραρο, comandaria κουμανδάρια, commercium κουμέρικι, salamoja σαλαμούρα, dozzina ντουζίνια, ventosa βεντουζία, fontanella φουντανέλα, fistola (θηλ) φίστουλας (ἀρσ.), coniglio κουνέλι, gelsomino γιασουμί, regola ρέγουλα, scodola σκουτέλι, console κόνσολας, bussola θηλ. μπούσουλας ἀρσ. forno φούρνος, bronzo μπροντσός, corsale κουρσάρος, sollazzare σουλατσάρω. Ἀντὶ λοιπὸν τοῦ O, τὸ OY ἐπανάγεται ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις τύποις ὄν. Διότι πολλαὶ τῶν λέξεων τούτων προήλθον ἐκ τῆς λατινικῆς κατ' εὐθείαν, ἄλλαι ἐφελεύθησαν ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἄλλαι εἶναι κατὰ διαλέκτους τοπικὰς, εἰς αἷς ἐτηρήθη ἐν τῇ ἰταλίᾳ ἢ κατὰ ταύτας τὰς λέξεις προφορὰ τοῦ OY.

Τὸ on=ου conventus κουβέντα, confetto κουφέτο.

Τὸ i=x minestra μανέστρα (εἰς τὸ difendo διαφεντεύω τὸ i=x, διὰ τὴν ἑλξίν τῆς διὰ προθέσεως) liuto λαούτο.

= ε. γ. gibet γεβεντίζω, risma ρέσμα, misura μεσοῦρα, barile βαρέλι, gilet γ. γελέκι, λ. virga βέργα, λ. pastillus παστέλι, milione λ. μελεσόνι.

= ου λ. maxilla μάγουλον.

Τὸ ie=ς paniera πανέρι, barbieri μπαρμπέρις κτλ. διὰ τὸ ἀπλοῦστερον τῆς προφορᾶς.

Τὸ iu=η giuppone ζηπούνι.

Τὸ gn=μν cognato κομνάτος.

nn=μν scanno σκαμνὶ κτλ. διότι ἡ ἐν τῇ ἰταλικῇ εἰς τὸ ὅμοιον σύμφωνον ἀφομοίωσις τῶν διπλῶν εἶναι ἰδιάζουσα αὐτῇ, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἡμῶν γλώσσα ἀνακαλεῖ τὸν ἀρχαῖον τύπον.

Τέλος σημειούμεν τὰς συνηθεστάτας συγκοπὰς καὶ προσθήκας γραμμάτων. Συγκοπαί Sagitta σάιτα, fragola φράουλα, cisterna στέρνα, guante γάντι, amita ἄμια, tavola τάβλα, tubulus τούβλο, stabulum σταῦλος, vigiles βίγλα, garbino γαρμπῆς, magazzino, μαγαζι, marangone μαργαρός, actuarii ἀκτάρια, κτλ. sottovento σταθέντο.

Προσθήκαι γ (=F) urna γούρνα, papafico παπαφίγκος, foc φλόκος.

σ, cuffia σκούφια,

ο, λ. tracta τράα, κ.τ.λ.

5. Σημειώσεις τινὲς ἐτυμολογικαί.

Ἐνθα αἱ λατινογενεῖς γλώσσαι καὶ ἐν γένει αἱ τῆς νεωτέρης Εὐρώπης, ἕνεκα τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος αὐτῶν ἀκλισίας, δύνανται εὐκολώτατα νὰ παραδέχωνται ξένας λέξεις, μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπάρχουσας εἰς προϋφεστώτα τινὰ τύπον καταλήξεων, ὅπερ ἐνίοτε οὐδ' ἀναγκαῖον παρίσταται· ἐξ ἐναντίας, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ, οἷα μάλιστα ἀποβαίνει ἡ νῦν γραφομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν σπεύδουσα, τοῦτο εἶναι δυσκολώτατον καὶ ὡς ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς κλίσεως. Τὸ αὐτὸ δὲ γλωσσικὸν αἶσθημα ἐμφαίνεται καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, ἥτις καὶ φύσει τι ἄκλιτον ἂν παραδεχθῆ, τείνει εἰς τὸ ν' ἀφομοίωσιν αὐτὸ πρὸς γνωστὴν τινὰ κλίσιν (οἷον ὁ Μισαήλ ὁ Μισαήλης κ.τ.λ.) Διότι ἡ ἀκλισία εἶναι τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἐκβαρβαρώσεως τοιαύτης τινὸς γλώσσης, πρὸς ὃ ἐφέρετο μὲν μοιραίως κατὰ τόπους ἢ δημοτικὴ ἡμῶν γλώσσα, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ κακὸν τοῦτο ἐφάνη γενικὸν (π. χ. περὶ τὸν τόνον· ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ἀνθρώποι νερὸ ἀπὸ τῆς θάλασσαν = τῆς θαλάσσης κτλ. Περὶ τὴν σύνταξιν, ἔφερε καὶ ἀπίδια κτλ.). Ἡ ἰδιότης λοιπὸν αὕτη τῆς ἡμετέρας γλώσσης παράγει δυσκολίαν, ἐφ' ἣ πολλὰκις ἀγανακτοῦμεν, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πάντως χαρακτὴρ καλλοῦνης καὶ τελειότητος γλωσσικῆς, ἐφ' ἣ πρέπει μᾶλλον νὰ σεμνυνώμεθα.

Δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νὰ διακριθῶσιν αἱ κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς λατινικῆς προερχόμεναι λέξεις· τὸ στράτα π. χ. τὸ πόρτα, τὸ σπῆτι ἤσκα ἐν χρήσει ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ ἀπὸ τῆς Δ'. τοῦλάχιστον μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος (α). Ἀλλ' αὐταί, αἱ

κύριος ἡμῶν σκοπὸς δὲν ἦτο βεβαίως νὰ συναγάγωμεν, ἐπλεόνασαν μάλιστα κατὰ τὴν πολιτικὴν, ἀστρικὴν, στρατιωτικὴν, καὶ ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τῶν Γραικορωμαίων. Ὄθεν αἱ πλεῖστα ἀνήκουσιν εἰς τὸν μεσαιῶνα, ἔχουσι δὲ ἐν γένει χαρακτῆρα ὄντως δημοτικὸν, καὶ φαίνονται βαθέως εἰς τὴν γλωσσικὴν τοῦ λαοῦ συνείδησιν εἰσχωρήσασαι, οἷον μάγουλον, μαζιλάρι κτλ. Πρὸς τούτοις πολλαὶ τῶν ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα μορφωθείσης ἰταλικῆς γλώσσης προερχομένων εἶναι οὐχ ἥττον παλαιαί· διότι πολλὰ, ὡς εἶπομεν ἤδη, στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς τῶν ἰταλῶν γλώσσης εἶναι ἀρχαῖα καὶ διεδόθησαν δι' ἐπαφῆς λαοῦ πρὸς λαὸν, οὐδόλως τῆς σπουδαίας γλώσσης μεσολαβούσης. Πολλαὶ δὲ λέξεις, καὶ μετὰ ταῦτα ἔτι, ἐλήφθησαν οὐχὶ ἐκ τῆς γραμματικῆς τῶν ἰταλῶν γλώσσης, ἀλλ' ἐκ νεωτέρων αὐτῆς διαλέκτων· ὅθεν πολλαὶ τῶν λέξεων τούτων εἶναι πολυειδῶς εἰς τὸ στόμα τοῦ ἡμετέρου λαοῦ ἠλλοιωμέναι κατὰ γράμματα, ἢ κατὰ συλλαβάς. Ὅσακις δὲ τοῦτο δὲν προέκυψεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῆς ἑλληνικῆς, οὐχ ἥττον δὲν πρέπει πάντοτε ν' ἀποδίδεται εἰς τυχαίαν τινὰ διαστροφὴν, διότι αἱ λέξεις ἐκεῖναι εἶχον πάθει τὴν ἀλλοίωσιν ἐν τοπικαῖς διαλέκτοις τῆς ἰταλίας, ἐξ ὧν πρὸ ἡμῶν ἐλήφθησαν. Ὄθεν δὲν σώζονται σήμερον ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ἢ τοῦλάχιστον ἐξέλιπον ἐκ τῆς κοινῆς καὶ τῆς σπουδαίας τῶν ἰταλῶν γλώσσης, ἢ εἶναι δεινῶς ἠλλοιωμέναι καὶ εἰς ἑτέραν σημασίαν ἐκπεπτωκυῖαι (οἷον βελάδα, τζιουμπῆς κτλ.).

Πολλὰκις ἰταλικὴ λέξις, ἐξ ἑλληνικῆς ρίζης, ἢ κοινῆς εἰς ἀμφοτέρους τὰς γλώσσας παραγομένη, παρήγαγεν αὐτὴ ὡς ρίζα δημοτικὴν ἑλληνικὴν λέξιν, εἰς ἣν διακρίνεται ἡ ἰταλικὴ κατάληξις (οἷον κόφινος cof-fa, cof-fano, κόφ-αρο (κιβώτιον) κ.τ.λ.). Πολλὰκις δὲ καὶ ὅλως ἑλληνικαὶ λέξεις ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ ἐκ τῆς ἰταλικῆς μορφῆς ἐφελεύθησαν, ἢ τοῖς ἀπολεσθεῖσαι ἐπανῆλθον διὰ τῆς ἰταλικῆς οἷον ἄγκυρα ancora ἄγκορα, ἀδάμας (αντός) diamante Βυζ. διαμάντι, λαμπὰς (δα) lampada λάμπα, μουσικὴ musica μούζικα, χορδὴ corda κόρδα, κεράτιον carato καράτι, γραικὸς greco γραιγός, ρητίνη resina ρετσίνα, πῖσον piselli μπιζέλι, ὕσκμος gelsomino γιασουμί, χάρτης (γεωγρ) carta χάρτα, πλέον (plus) più πιά. Ἄλλοτε δὲ αἱ μὲν τοιαῦται λέξεις μετέπεσον ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ εἰς ἑτέραν συνεκδοχὴν, αἱ δὲ ἑλληνικαὶ μορφαὶ ἐτήρησαν ἰδίαν τινὰ, οἷον μούζικα musica (ἐπὶ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς μουσικῆς) μουσική (ἐπὶ ἐκκλησιαστικῆς) κουάδρο quadro (ἐπὶ ἐξωτερικῆς εἰκόνας) εἰκὼν (ἐπὶ ἀγιογραφικῆς) καθένα catena (ἐπὶ τῆς ἀλύσου τοῦ ὀρολογίου) ἀλυσίδας (ἐπὶ δουλείας κ.τ.λ.) τάβλα

(ἐπὶ τῶν ἐνετικῶν σκινίδων) tavola σκινίδι (ἐπὶ πάσης ἄλλης χρήσεως) ντιάνος pollo d' India (ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ἀλεκτρυόνος), Ἰνδιάνος (ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ). Ἀνάλογόν τι ἔπαθε καὶ τὸ ψωμί (ἐπὶ κοινῆς χρήσεως) ὡς πρὸς τὸ ἄρτος (ἐν τῷ ναῶ) κ.τ.λ.

Αἱ ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν γλῶσσαν ληφθεῖσαι λέξεις εἶναι πολὺ εὐαριθμότεραι ἢ ὅσον ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ, ἂν ἐξαίρουντες τὰς ἐκ τῆς λατινικῆς κατ' εὐθείαν προσελθούσας, ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκείνας κυρίως, ὧν ἡ χρῆσις, γενικὴ οὖσα, εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὸν οἰκιακὸν καὶ ἐνδόμυχον βίον τοῦ λαοῦ, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπολιτογράφησεν οὕτως εἰπεῖν αὐτάς. Αἱ τοιαῦται δὲ λέξεις χαρακτηρίζονται ἂν ἐκ τῆς ἐξ αὐτῶν ἐτέρων ἐν τῇ δημοτικῇ γλῶσσῃ παραγωγῆς καὶ συνθέσεως β'. ἐκ τῆς εἰς μεταφορὰν μεταπτώσεως αὐτῶν (π. χ. καμάρα, καμαρόνω, καμαρωμένος κόρδα, κορδόνω κορδωμένος, τουρλος, τουρλόνω τουρλωτός, πόρτα ξεπορτίζω, παραπόρτι, δίπορτο, λύκου πόρτα, ὧν πλείστα εἶναι δυσκολώτατον ν' ἀντικατασταθῶσι ταχέως εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Πῶς π. χ. ν' ἀντικαταστήσῃ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα τὸ μίξ πρέζα ταμπάκο, ἢ πῶς νὰ ἐλλήνισῃ ὡς πρὸς τὰς ἐξῆς κάρβουνα, μαξιλάρι, μάγουλο, πανί, υποκάμισο, βρακί, μανίκι, γούλα, φαμίλια, κουμπάρος, στράτα, σπίτι, κάμαρα, πόρτα, σκάλα, κολώνα, τουβλο, κάγκελο, κρεβάτι μπάγκος, σκοῦπα, τσεκουρι, κάρο, βραέλι, μπαρμπέρι, φλάρος κτλ. κτλ. Ἀλλ' αἱ νευτικαὶ λέξεις τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλῶσσας, αἱ ἐμπορικαὶ καὶ ὅσαι ἀποτελοῦσιν εἰδικὰ τινα καὶ εἰς στενοτέραν χρῆσιν περιεσταλμένα ὀνομασολόγια, ἔτι δὲ αἱ λέξεις αἱ ἀνήκουσαι εἰς τινὰς σχέσεις τοῦ ἀστυχοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου καὶ τὰς ἀνωτέρας λεγομένας τάξεις τῆς κοινωνίας, πᾶσαι αὐταὶ οὐδῶλος ἀνήκουσιν εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, διότι δὲν διεθιβάθησαν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐτι ὀλιγώτερον δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς δημοτικὰς λέξεις ἐκείνας, αἵτινες ἀθροῖα κατὰ τινὰς τρόπους ἐπεκράτησαν εἰς τινὰς τάξεις ἀνθρώπων, παρ' οἷς ἡ ἰταλικὴ εἶχε κατασταθῆ γλῶσσα ἐξευγενισμοῦ. Πᾶσαι δὲ αὐταὶ αἱ λέξεις, εἰ καὶ τινες αὐτῶν μετέβησαν καὶ εἰς κατὰ τῶν δημοτικῶν τινα ἄσματα, διέμειναν ἄγνωστοι εἰς τὸν λαόν, οἷον μπουτέζα botega ἐργαστήριον, μπουόρα borsa βαλάντιον, μπουτάρω buttare ρίπτω, μπραζέλι braccio θηρευτικὸς κύων, νέτος netto, καθρός, νοβιτά novita νέον, ντεσπέτο dispetto ὕβρις, προσβολή, πείσμα, τζιόγια gioja χαρὰ, κειμήλιον, παντέλα padella τηγάνιον, σαπτάρω saltare πηδῶ, πέργουλο pergola σκιάς, πρεζάρω prezziare ἐκτιμῶ, σεπουροῦρα sepoltura ταφὴ, σονάρω sonare σημαίνω, τακάρω attaccare προσβάλλω συν-

άπτω, ἄλμπερο albero δένδρον, ἄμπιτο abito φόρεμα, ἀρκεμποῦσο archebuso πυροβόλον, γιντσιντάκι giacinto ὑάκινθος, λαβουρέντε lavorente ἐργάτης, λιτιέρα (γαλ.) litière, ὑπόστρωμα, φορεῖον κτλ. Ἡ δὲ τοπικὴ αὕτη κατάχρησις ἦτο πολλαχού δεινῆ ὅθεν ἐν τῇ νεότητί μου ἤκουσα μητέρα ἐπιπληττουσάν τὸ τέκνον αὐτῆς, διότι ἔλεγε θύρα, ὅπερ κατ' αὐτὴν εἶναι χωρικόν, καὶ οὐχὶ πόρτα, τραπέζι καὶ οὐχὶ ταβόλινο, μαγειριὸν καὶ οὐχὶ κουζίνα κτλ.

Τὸν σύνθετον παρακείμενον, ἔχω καμωμένα, γραμμένα, ἀγαπημένα, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐπιβροχὴν τῆς ἰταλικῆς, εἰ καὶ ἐν αὐτῇ ἐπίσης ἐπικρατεῖ οἷον ho scritto κτλ. διότι οὐ μόνον ἔχνη αὐτοῦ ἀπαντῶσιν εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς ἀρχαίας γλώσσης, συχνότερα γινόμενα ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τῆς βυζαντινῆς, καὶ τέλος ἐπικρατοῦντα ἐν τῇ κοινῇ καὶ δημοτικῇ ἡμῶν γλῶσσῃ, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι συμφυῆς τῷ ὀργανισμῷ τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἀναλυτικωτέρων ἐν γένει οὖσων. Ἀλλ' ἡμεῖς δυστυχῶς ἀπολέσκαμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀπαρέμφατον ἐν αὐταῖς σωζομένην καὶ τὸν μέλλοντα, σύνθετον ἐπίσης ὄντα παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀγγλικῇ.

4. Σημειώσεις τινες φρασιολογικαί.

Μὴ δυνάμενοι ἐν τῷ παρόντι καιρῷ καὶ τόπῳ μετὰ τινος ἐκτάσεως νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ἐν τῇ φρασιολογίᾳ τῆς κοινῆς καὶ δημοτικῆς ἡμῶν γλῶσσας ἐπιβροχὴν τῆς ἰταλικῆς, ἀρκούμεθα εἰς τινὰ μόνον παραδείγματα ἐκ τοῦ νέου ἄρθου χαρίτων, ἐν οἷς πλὴν τῶν κοινοτάτων ἰταλικῶν μορίων ἀγκαλιὰ benche μ' ὄλον ὅτι, μ' ὄλον τοῦτο con tutto cio, ὡς τόσον in tanto κτλ. ἐμβλέπομεν τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦντα ἰταλισμόν. «Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς (τῆς ἀγάπης) προέρχεται ἀπὸ τὴν γνώρισιν ἐνός πράγματος, ὅπου νὰ ἔχη εἰς τοῦ λόγου του χάρες, ἄξιας νὰ ἀγαπηθῶν la sua prima ma origine proviene dal conoscimento di una cosa che abbia in se stessa qualità meritevoli d'esser amata. (σ. 41) — ὅτι νὰ ἦρας ἕνας θεὸς μόνος αὐθέντης τοῦ παντός... πρέπει νὰ τὸ καταλάβουν ὅλοι... κάθε γένους ὅπου νὰ ἦται che vi sia un Dio solo Patrono del' universo, deve intendersi da tutti... e di qualunque nazione (σ. 44) — μεγάλον εἶναι τὸ χρέος ὅπου μὰς σφίγγει grande si è l'obbligo che ci stringe (σ. 20) — οἱ σύντροφοί σου, θέλοντας, νὰ ἠξεύρουν διὰ ποῖαν ἀφορμὴν νὰ ἀπέθαρ, ἔκαμαρ νὰ τὸν ἀνοίξουν i suoi compagni volendo sapere per qual ragione fosse morto lo fecero aprire (σ. 22) — Ὁ Χρυσὸς ἔστωτας καὶ νὰ μὴν ἄρσέ ποτε τὴν φιλαργυρίαν, ... ὅταν ἦλθεν

εἰς θάνατον non essendosi mai distolto dal' avarizia, venuto a morte (σ. 54) — ... ἐπαρήγαιλε, ὅτι εἰς τὴν πρώτην μάχην... νὰ ἦθελε βάλει τὸν Οὐρίαν εἰς ταῖς πρώταις ἀράδες... ordi- nò che nel primo attacco ponesse Uria nelle prime file (σ. 74). — Τὰ φέρουσιν ἀνέγγικτα εἰς τοὺς πόδας σου, ἀγκαλιὰ καὶ καμυῖαν φορὰν νὰ ἦναι καὶ πεινασμένα reportano intatti a piedi... benche talora siano affamati (σ. 106) — ἐλόγιζε πῶς νὰ μὴν ἦτορ ἕνας θεὸς ὅπου νὰ εἶχε δύναμιν credere non vi essere un Dio che avesse possanza (σ. 415) — ἱστορικὴ τόσον ἰσραῖς, ὡσὰν καὶ κοσμικῆς tanto sacre come profane (σ. 416) λαμβάνει εὐχαρίστησιν εἰς τὸ φαγητόν, ὅττας τοῦτο mia ἔδονη dilettarsi del mangiare, essendo questo un piacere (σ. 419). Ἄλλο δὲρ ἐκπρετοῦσε παρὰ τὴν εὐκαιρίαν νὰ πληροφοροῦσῃ ταῖς κακίαις τῆς ἐπιθυμίας altro non aspettava che l'occasione di soddisfare le sue malnate voglie (σ. 424). — Ἡ ἀκολασία κουρσεύει τὸ καλὸν ὄνομα... roba il buon nome (σ. 425). — Πολλὰ δὲ τῶν ἰταλικῶν ἐκείνων φράσεων εἶχον ὄντως μεταβῆ εἰς δημοτικὴν χρῆσιν οἷον στέκεται σοῦζα sta suso (καὶ σωζάτος βυζ. ὕπερ ὁ Κορ=σωστός) πῆρε τὴν ῥέντα του κτλ. Διευκόλυνε δὲ τὴν ἐπὶ τὸ ἰταλικώτερον ἀνάλυσιν καὶ τοὺς ἰταλισμοὺς ὁ πολυμορφος ἐκείνος Πρωτεύς τὸ κοινώτατον μόριον ὅπου ἦ ποῦ=che κτλ.

Παρατηροῦμεν τέλος, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἰταλισμὸς ἐθεωρεῖτο κατὰ τινὰ ἐποχὴν ὡς τις ἐξευγενισμὸς, ὁ λέγων ἐφιλοτιμεῖτο νὰ καταρτίξῃ δι' αὐτοῦ τὸν λόγον αὐτοῦ οὕτω π. χ. ὡς φιλόκαλος ἐθεωρεῖτο τότε ὁ λέγων «ἦθε μὲ ὄλα τὰ φουνταμέντα του» — καλῶς διεσκευασμένος. Κατὰ τῶν δὲ, εὐτυχῶς σπανίους, ἢ ἐπιδρομῆ τῆς ἰταλικῆς τοιαύτη ἐγένετο, ὥστε εἰς πολλὰς φράσεις ὀλίγα ὑπελείποντο ἑλληνικαὶ λέξεις, εἰ καὶ ἀξιοπαρακλήρητον εἶναι, ὅτι ὅλα αἱ ἰταλικαὶ λέξεις κατὰ κλίσιν ἐξελληνίζοντο. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς φράσις «ἀριθάρησε» τὸ μπεκασιμέντο 'στό πόρτο, κ' εἶχε τὴν ποῦντα 'στό γαρμπῆ, μὰ φύσας μαίττρο, καὶ ντελέγο φουντάρησε τὴν ἄγκορα» ἔνθα, μεταξὺ δεκαενέα λέξεων, φαίνονται ἑξ ὀνόματα, ὄλα ἰταλικά, καὶ τέσσαρα ῥήματα, ὧν δύο ἰταλικά. Τὸ δὲ καλὸν τοῦτο ἐπεχωρίσθη μάλιστα ἐν τῇ ἑπτανήσῃ καὶ ἰδίως κατὰ τινὰς πόλεις, διὰ τὴν ἐνετικὴν αὐτόθι ἐπικράτειαν. Ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ ἐξ ἐναντίας νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους πολὺ ἀσθενεστέρως παρίσταται ἢ ἐπιβροχὴ αὕτη, καὶ ἐν αὐταῖς ἐπι ἐκείναις, ἐν αἷς ἡ δυτικὴ θρησκεία εἶχεν εἰσεχθῆ ὅθεν αὐτόθι καὶ αὐτὸ τὸ sobborgo, προάστειον, προφέρεται ζώδουργο, ἀλλὰχου ὁμως ἐζώπυργο καὶ ἐν Ἀθήναις (ἐ) ζωπό-

λια, ὡς βλέπομεν ἐν τῇ πρὸς Μαρτίνον Κρούσιον ἐπιστολῇ τοῦ μεγάλου ῥήτορος Θεοδώρου Ζυγομαλά. Τῆς ἐνετικῆς δὲ πρὸ πάντων πολὺ ἦτο τὸ ὄνομα, εἰσχωροῦν καὶ εἰς παροιμίας καὶ εἰς δημοτικὰ ἄσματα, οἷον «ἦθελα νὰ σ' ἐρωτήσω Φράγγισσά 'σαι γιὰ ῥωμὰ, — Κ' ἀπ' τὴ Βενετιά σ' ἐφέρν κ' ἔχεις τόσην ἐμορφιά.» — «Ἐγώμαι Νάπλι ἔχουστό» καὶ Νάπλι ἔχουσμένο, — Στὴν Πόλι καὶ 'στὴ Βενετιά μ' ἔχουν ἱστορημένο. — «Θὰ χάσ' ἢ Βενετιά βελόνι!» (παροιμία ἐπὶ εὐτελοῦς πράγματος) κτλ.

Αἱ μεταξὺ ἰταλῶν καὶ ἑλλήνων σχέσεις εἶναι, ὡς εἶδομεν, ἀρχαιοτάται ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν περιπετειῶν τοῦ μακροῦ βίου τῶν δύο τούτων κοινωνιῶν, οἱ Ἕλληνας πολλάκις καὶ πολλαχῶς ἐγένοντο εἰς τοὺς ἰταλοὺς χρήσιμοι. Ὅτε οὕτοι ἐλέγοντο Ῥωμαῖοι, οἱ Ἕλληνας εἰς αὐτοὺς μετήνεγκον τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς πατρίδος των, ὡς εἶχον προηγουμένως πολιτίσει τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κράτους αἱ μεταξὺ ἰταλῶν καὶ ἑλλήνων ἐριδες ἐδεινούοντο κυρίως ἕνεκα τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ ἄχρι τοῦδε κατὰ δυσμοίριαν τὰς τύχας τῆς ἰταλικῆς ἐπηρεάζοντος. Κατὰ δὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων οἱ Ἕλληνας τὴν πατρῶαν κληρονομίαν κομίσαντες ἐδωροφόρησαν τῇ ἰταλίᾳ, ἥτις κατὰ τὰ γράμματα ἐπρώτευσεν ἐν τῇ ἐγειρομένῃ ἀπὸ τῆς μεσαιωνικῆς νάρκης εὐρωπαϊκῇ κοινωνίᾳ.

Ἀλλ' οἱ ἰταλοὶ, ὅτε ἐκαλοῦντο Ῥωμαῖοι, καὶ αὐτὸ τῆς ἑλλάδος τὸ ὄνομα ἐζήτησαν νὰ ἐξαλείψωσιν ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ χάρτου τοῦ τότε κόσμου, τὴν ὑπ' αὐτῶν ὑποταγείσαν ἑλλάδα Ἀχαίαν προσαγορεύσαντες. Ὁ δὲ ἐνετὸς δοῦξ ὁ γηραιὸς Δάνδολος, ἤγειτο τῶν ὡς εἰς ἐχθρικὴν γῆν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσορμησάντων σταυροφόρων, οἵτινες καὶ αὐτὰ τὰ ἱερώτατα τοῦ ἔθνους ἐξύθρισαν, καὶ τὴν ἑλλάδα ὡς γῆν βαρβάρων κατακτήσαντες ἐταπεινωσαν. Καὶ αὐτὸς ὁ μισόκαλος δαίμων ὁ τοῦ σεμνοῦ ἀγλαΐτματος, τοῦ Παρθενῶνος, ὀρφανεύσας τὴν κόσμον, τὴν ἐνετικὴν τοῦ Μοροζίνου βόμβαν ἐξελέξατο. Ὁ δὲ θεοκρατικὸς τῆς Ῥώμης δυνάστης, μὴ ἀνεχόμενος τὴν ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἐλευθερίαν, δεινῶς τὸν σώζοντα αὐτὴν ἑλληνισμὸν ἐπεβούλευσε καὶ τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον, ἐλεεινῶς ἐν Φλωρεντίᾳ σύροντα τὴν πορφύραν τῆς ἑλληνικῆς αυτοκρατορίας, καὶ Ἰωσήφ τὸν πατριάρχην, ἀξιοπρεπῶς ἀρνούμενον ν' ἀσπασθῇ τὸν πόδα αὐτοῦ, ἀμφοτέρους δὲ τὴν ἐκῶν πατρίδα ἀπ' ἀγαθῆ τῆς Εὐρώπης νὰ σώσωσιν ἐπιζητούντας, ὅζος καὶ χολὴν ἐπότισε. Τὰ δὲ τῆς θεοκρατικῆς αὐτοῦ τυραννίας ὄργανα, οἱ ἀπάισιοι καὶ πολυώνυμοι μοναχοὶ τῆς Δύσεως, πανταχοῦ τῆς

ἡμετέρας πατρίδος νὰ δηλητηριάσωσιν ἠγωνισθῆσαν τὸν ἑλληνισμόν.

Ἀλλὰ τὰ ἔθνη δὲν εἶναι ὑπεύθυνα περὶ τῶν πράξεων τῶν τυραννούντων αὐτά· οἱ δὲ Ἴταλοὶ οὐχ ἤττον ὑπὸ τῆς θεοκρατικῆς ἐκείνης τυραννίας ἔπαθον, διότι αἱ βαθύτεραι αὐτῶν πληγαὶ ἐκείθεν προήλθον. Ἡ δ' ἐπιμείζια ἐξ ἐναντίας τῶν Ἴταλῶν καὶ Ἑλλήνων, ὡς λαῶν, ἐγένετο πολλαχῶς ἀγαθοποιός. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἀγνωμονοῦσι πρὸς τὴν γενναίαν φιλοξενίαν, ἧς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔτυχον οἱ πατέρες αὐτῶν· οὐδ' ἀμνημονοῦσιν, ὅτι ἂν ἡ ἀριστοκρατία τῆς Ἐνετίας ἐτυράννησε τῶν Ἑλλήνων, ἐν τῷ μέσῳ ὁμοίως τῶν Ἐνετῶν καταφυγόντες οἱ πατέρες αὐτῶν, ἐν ταῦτα τὸ πρῶτον ἐχάλκευσαν τὰ πνευματικὰ ὄπλα, δι' ὧν ἔμελλον τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ν' ἀνακτήσωσιν. Οἱ Ἕλληνες δὲν λησμονοῦσιν, ὅτι ἂν αἱ ξενικαὶ τῆς Ἰταλίας κυβερνήσεις, δροφυροῦσαι τὴν πρὸς αὐτὴν δυσμενῆ Αὐστρίαν, καὶ πᾶν γενναῖον αἰσθημα τῶν Ἰταλῶν νὰ καταπνίξωσι ζητοῦσαι, τὴν ἡμετέραν παλιγγενεσίαν βλοσυρῶς προσέβλεπον, τὰ γενναῖα ὅμως τῆς Ἰταλίας τέκνα προθύμως ἔδραμον, ὅπως μετάσχωσι τῶν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἀγῶνων· τὸ δὲ εὐγενὲς αὐτῶν αἷμα ἐπότισε τὴν κλεινὴν ταύτην γῆν τῶν ἀνακησέων καὶ τῶν ἐλπίδων. Καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ ἐνθουσιῶντες ἤκουσαν τῆς Ἰταλικῆς ἐλευθερίας τὸ σάλπισμα, τοὺς Ἰταλοὺς πρόσφυγας εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν ὡς ἀδελφοὺς ὑπεδέξαντο καὶ τῶν μὲν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ Ἑλλήνων τὰ τάγματα ὑπὲρ τῆς Ἰταλικῆς πατρίδος ἀριστεύοντα ἢ πίπτοντα, ἄξια τῶν ἐπαίνων τοῦ μεγάλου πρᾶγματος Γαριβάλδη ἀνεδείχθησαν· ἐντεῦθεν δὲ αὐθόρμητοι οὐκ ὀλίγοι αὐτόσε προσήρχοντο τὴν δόξαν ἐπιζητοῦντες τοῦ νὰ προκινδυνεύσωσιν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν ἐλευθερίας.

Σήμερον δὲ τὰ δύο ταῦτα ἔθνη, τὰ ἀρχαιότατα καὶ εὐκλεέστατα τῶν ἐν Εὐρώπῃ, κοινὰς ἔχουσι τὰς τύχας· διότι ἀμφοτέρων ἀδελφοὶ ὑπὸ δούλιον στενάζουσι ζυγὸν καὶ πρὸς ἀμφοτέρω πρόκειται εὐπαιθεσίας καὶ εὐνομίας ἀγῶν, ὅπως τὸν τοῦ παρελθόντος ἀποτρίψωσι σπῆλον. Ἀμφοτέρω δὲ τὸσαῦτα ἐκ τῆς ἀδικίας δεινὰ ἔπαθον, ὥστε εὐλόγως νὰ τρέμωσι τῆς δικαιοσύνης ἀφιστάμενα. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἑαυτῶν τυράννους, ἄς μὴ λησμονώσιν, ὅτι ἐν μόνῃ τῇ εὐπραγίᾳ τῆς πατρίδος κείται ἐκάστου ἡμῶν ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία. Οἱ δὲ Ἴταλοὶ, ἀναπολοῦντες ὅσα ἐκ τῶν περὶ τὸν Μεταρνήχον ἔπαθον, εὐλόγως θέλουσιν ἐπίσης τρομάζει τοὺς αἰρεσιώτας τοῦ Μακιαβέλλη, ἂν τινες ἐπιθυμοῦσιν, ἢ παπωσύνη ἀμεταμέλητος θνήσκουσα, ἢ ὑπήκοος τῆς Ἰταλίας γινόμενη, ν' ἀναζήσῃ ὡς ὄργανον τῆς φιλοδοξίας αὐτῶν. Διότι πᾶσα τυραννία εἶναι καταδεδικασμένη εἰς θάνατον· ὄργανον δὲ γι-

νομένη εἶναι ὀλέθριον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μεταχειριζόμενον αὐτήν.

Ὅθεν ἡ νέα αὕτη ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἀρχομένη περίοδος τῶν μεταξὺ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων σχέσεων, παντὸς ἀφίλου αἰσθήματος ἔσται ἀπληλαγμένη. καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν μετὰ στοργῆς θέλουσιν ἀναζητεῖ τὰς παραδόσεις τῆς ἡμετέρας αἰωνίας ἀδελφότητος. Μετὰ στοργῆς οἱ Ἑλληνοπαῖδες θέλουσιν ἄδει τὰ μέλη τοῦ Δάντη καὶ οἱ Ἰταλοπαῖδες τὰ θεσπέσια τοῦ Ὀμήρου ἔπη, φαιδρῶς αὐτὰ ἐγκαταμιγνύοντες μετὰ τῶν κλειζόντων τοὺς νεωτέρους ἐλευθερωτὰς τῶν ἀδελφῶν τούτων πατρίδων τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΙΤΑΛΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟΥ

Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΥ.

Τὸ πρὸ δύο περίπου ἐτῶν δημοσιευθὲν ἐν τῇ *Παρδῶρα* ἀξιόλογον πόνημα τοῦ Κ. Σπυριδῶνος Ζαμπελίου, τὸ ἐπιγραφόμενον «*Ἰταλοελληνικά, ἢτοι κριτικὴ πραγματεία περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις Νεαπόλεως ἀρεκθῶτων ἑλληνικῶν περὶ μνημῶν*», εἶνε ἤδη πασίγνωστον εἰς τοὺς Ἕλληνας λογίους, εὐτυχῶς δὲ καὶ ἐξετιμήθη ἀναλόγως πρὸς τὴν σπουδαίαν αὐτοῦ φιλογραφικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν. Τὸ πόνημα τοῦτο, ὡς πάντα τὰ τοῦ Κ. Ζαμπελίου, εἶνε προῖον εὐσυνειδήτου μελέτης, καὶ ἐπομένως κτῆμα πολύτιμον τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Κ. Ζαμπέλιος εἶνε ἐκ τῶν ὀλίγων μεταξὺ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, οἵτινες καλλιεργοῦσι τὴν τόσῳ σπουδαίαν πρὸς ἡμᾶς μεσαιωνικὴν τοῦ ἔθνους ἱστορίαν. Δὲν θέλομεν δὲ ἐπιχειρήσει τὴν ἀνάλυσιν τῶν *Ἰταλοελληνικῶν*, τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ἤδη ἐν τῇ *Παρδῶρα* ἕτερος διακεκριμένος συγγραφεὺς ὁμογενὲς, δόκιμος περὶ τὴν ἐθνικὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν⁽¹⁾, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξάγομεν ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου ἡμῶν ὀλίγας ἐκ τῶν σημειώσεων, τὰς ὁποίας ὑπηγόρευσε ἡμῶν ἢ ἀνάγκη τοῦ πολυτίμου πονήματος τοῦ σοφοῦ συγγραφέως.

Ὁ Κ. Ζαμπέλιος δεικνύει ἡμῖν τὴν νεοελληνικὴν δημοτικὴν γλῶσσαν εἰς περιγραμνὰς τῆς Γ', ΙΑ', ΙΒ' καὶ ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἀναφέρει ἐν παρόδῳ

(1) Ὁρα Παγδ. τόμ. ΙΣΤ', σελ. 98.

πολὺ προγενέστερα τῆς γλώσσης ταύτης μνημεῖα, καὶ τοὶ ὀλίγιστα, οἷον κατὰ τὴν Ζ' ἑκατονταετηρίδα, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Πλεῖστα δὲ διδόμενα φέρουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ μορφαὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εἶναι πολὺ ἀρχαιότεραι, καὶ ὅτι, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον διάφορος περὶ τινὰς ἰδιωτισμοὺς κατὰ τόπους καὶ χρόνους, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὁμοία πρὸς τὴν σημερινὴν ἀπλοελληνικὴν, ἢ δημοτικὴν αὕτη γλῶσσα ἤρχισε σχηματιζομένη ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ διάλεκτος αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ μὲν ἰσχυρῶς, ἀλλὰ μετεβάλλετο ὅπως οὐδὲν προῖοντος τοῦ χρόνου⁽¹⁾. Δυστυχῶς ἡ ἐπιγραφικὴ, ἡ διπλωματικὴ, ἡ γλωσσολογία, καὶ ἐν συνόλῳ ἡ ἀρχαιολογία, λίαν ἀμυδρῶς διεφώτισαν μέχρι τοῦδε, ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς βίον, τὴν μακρὰν καὶ τεραστίως γόνιμον περίοδον, τὴν μεταξὺ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος π. Χ. μέχρι τῆς Ε' μ. Χ. Εἰς τὴν ἐξ ἑπτὰ καὶ ἡμισείας περίπου ἑκατονταετηρίδων συχραμένην ταύτην περίοδον, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα, κείνται αἱ πηγαὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ ἐθνότητος, οὐσιωδῶς δὲ αἱ πηγαὶ ὅλου τοῦ νεωτέρου χριστιανικοῦ κόσμου. Ὡς δὲ γνωστὸν, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ νεοελληνικὴ ἐθνότης διεμορφώθη κυρίως ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἤγουν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ, ἥμισυ δὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἡ δὲ κυρίως λεγομένη Ἑλλάς, τὸ κέντρον τοῦτο τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, παρέλαθε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸν ἀνατολικὸν τύπον τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος, ἀπολέσασα τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐθνικὴν προσωποπότητα. Ὁ μεσαιῶν, χρονολογούμενος ἀπὸ τῆς Ε' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, εὐρε τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐθνότητα ἐντελῶς διαμεμορφωμένην ἤδη καθ' ὅλους τοὺς γενικοὺς αὐτῆς χαρακτῆρας. Εἶνε δὲ φανερόν, ὅτι εἰς τὸ χρονονεωτέρον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῶν ὅλων ἰδιορρυθμῶν περιπετειῶν τῆς φηθείσης περιόδου, ἡ νεοελληνικὴ ἐθνότης ἐσχηματίσθη ἐν τῇ ἀνατολῇ ὅπως ἀλλοίωσις τῆς ἀρχαίας, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἐσχηματίσθη ἄλλο ἔθνος. Ἡ ἀναλογία τῆς νεοελληνικῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, δὲν ἀρκεῖ βεβαίως ἵνα ἀνατρέψῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων πηγάζουσας ἱστορικῆς ταύτης θεωρίας, διότι ἡ νεωτέρα ἱστορικὴ καὶ ἐθνογραφικὴ ἐπιστήμη κατέδειξε καὶ

ἡ στοιχειωδέστερα προκατήρησις ἐπιμκρυρεῖ, ὅτι ἡ ἀναλογία καὶ αὕτη ἡ ταυτότης τῶν γλωσσῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος καὶ ἡ τῆς φυλῆς, δὲν ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποτελέσωσιν ἐθνικὴν ταυτότητα. Καθ' ὅλα δὲ τὰ ἠθικὰ, τὰ διανοητικὰ καὶ τὰ φυσικὰ γνωρίσματα, τὸ μεταξὺ τῆς Γ' π. Χ. καὶ Ε' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος μορφωθὲν καὶ μέχρι σήμερον περισωθὲν νεοελληνικὸν καλούμενον ἔθνος, εἶναι ἄλλο ὅλως ἔθνος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ.

Φαινόμενον λίαν περίεργον εἶνε, ὅτι ἡ νεοελληνικὴ δημοτικὴ γλῶσσα δὲν κατάρθωσε ποτε νὰ λάβῃ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν οὕτως εἰπεῖν διαμόρφωσιν αὐτῆς. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς ἀδιαλείπτου πίεσεως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλλεν ἡ ἀπαράμιλλος αὐτῆς τελειότης καὶ ἡ ἐκκλησία. Ὁ Κ. Ζαμπέλιος παρατηρεῖ, ὅτι παρόμοιον ἀγῶνα ὑποστάσα ἡ ἰταλικὴ διάλεκτος κατὰ τῆς λατινικῆς ἐξῆλθε νικηφόρος. Ἡ ἀποτυχία τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς ἀποδοτέα, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὴν ἀναλογίαν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν (οὐσιωδῶς μεγαλύτεραν τῆς ἀναλογίας τῆς ἰταλικῆς πρὸς τὴν λατινικὴν), εἰς τὸν τεράστιον ὄγκον τῆς μοναδικῆς τελειότητος καὶ τοῦ ἐξαισίου πλοῦτος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧτις ἀνέπτυξε κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας, ἐν τῇ καθ' ὅλον τὸν τότε πεπολισμένον κόσμον ἐπικρατούσῃ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ διαλέκτῳ, μεγίστην ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν δραστηριότητα, τῆς ὁποίας οὐτε τὸ μυριοσημῆριον παρυσιαίξει ἡ ἐκκλησιαστικὴ λατινικὴ φιλολογία. Τὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης διετήρησε μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἐκκλησία. Ἡ μὲν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀπενεκρώθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἀκμάζουσα δὲ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ μέχρι τέλους τῆς Δ' ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, ἐγένετο ἀναγκάως τὸ θεσπέσιον τῷ ὄντι ὄργανον τῆς μεγάλης φιλοσοφικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐργασίας τῆς περιόδου ἐκείνης· ἡ λατινικὴ ὅμως οὐδὲν ἀνάλογον παρουσιάζει πρὸς ταῦτα· ἐπομένως ὁ κατ' αὐτῆς ἀγῶν ἦτο πολὺ εὐχερέστερος. Αὕτη ὑπῆρξε καθ' ἡμᾶς ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς ἀποτυχίας τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς, ἧτις δὲν ἔχει βεβαίως τοῦ λοιποῦ οὐδὲν σπουδαῖον μέλλον. Δὲν πιστεύομεν δὲ, ὅτι ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῆς δημοτικῆς διαλέκτου ἦτο ἢ εἶνε ἀπολύτως ἀναγκάως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος. Διότι, ἐὰν ἡ ἐθνότης αὕτη ἀνεδείκνυτο εὐρωστοτέρα κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἠδύνατο ἀξιόλογα νὰ εὐδοκίμησῃ μεταπλάττουσα κατ' ἴδιον τινὰ τύπον τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἴδιωμα· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἔστωσαν τὰ ἀριστουργήματα πᾶν κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα ἐνδόξων πατέρων τῆς ἐκ-

κλησίας (1). Η στασιμότης, η χαλνύσις, η στερίωσις, η ταχεία εξάντλησις τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος κατὰ τὸν μεσαιῶνα, εἶνε φαινόμενα ἐξηγούμενα ὑπὸ ἰδιαιτέρων τινῶν ἱστορικῶν καὶ πολιτικῶν περιστάσεων, τὰς ὁποίας δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐρευνήσωμεν, κυρίως δὲ, ὡς νομίζομεν, ὑπὸ τῆς μακρᾶς μετὰ τῶν ἀσιανῶν συμβιώσεως καὶ ἐπιμιξίας.

Ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὸ νὰ ἀναπτυχθῆ τελείως διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς στοιχείων, ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀναλογίας αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ἐκ τῆς ἀναγκαίας συμβιώσεως τῶν δύο διαλέκτων, παράγεται κατὰ τὸν μεσαιῶνα περίεργον γλωσσικὸν φαινόμενον, τὸ τῆς τάσεως πρὸς διαμόρφωσιν καλλιεργημένης οὕτως εἶπαιν νεοελληνικῆς, συγκρινώσεως τοῦ τύπου τῶν δύο διαλέκτων. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε ἴσως εἰς τὸ εἶδος τοῦ μοναδικόν. Ἦτο ὁμοῦ τοῦτο τάσις ὅλως κατὰ φύσιν, διότι, ἀπολύτου οὐσίας τῆς ἀναλογίας μετὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, ὑπεισήρχοντο εὐχερῶς καὶ οὕτως εἶπαιν ἀκουσίως οἱ τύποι καὶ ἡ φρασεολογία τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέραν. Καὶ ἦτο τόσῳ μᾶλλον φυσικὸς ὁ συγκρασιμὸς οὗτος, ὅσῳ καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῇ βυζαντινῇ φιλολογικῇ ζῶσῃ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ πλησιαζῆ πρὸς τὴν νεοελληνικὴν (2). Δυσχερῆς εἶνε νὰ ὀρίσῃ τις περίπου τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἄρχεται ὁ σχηματισμὸς τῆς καλλιεργημένης ταύτης νεοελληνικῆς. Ἀπαντᾷται ἤδη αὕτη εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κ. Ζαμπελίου δημοσιευθείσας περγαμηνάς, καὶ βεβαίως εἶνε πολὺ τούτων προγενεστέρα. Τὸ ζήτημα τοῦτο δεῖται ἐρεῦνης, ὡς τόσα ἄλλα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου. Περίεργον μνημεῖον τῆς γλωσσικῆς ταύτης τάσεως κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα εἶνε ἐπιστολὴ τις τοῦ Νικαίας Βησσαρίωνος, ἣν περιέσωσεν ἡμῖν ὁ ἀξιόλογος Φραντζῆς. Ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑκατονταετηρίδα ἐπισυμβῆσα πολιτικὴ καταστροφὴ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὑπῆρξε καὶ διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς καλλιεργημένης νεοελληνικῆς μέγιστον δυστύχημα, διότι ἀνέστειλε τὴν φυσικὴν αὐτῆς πρὸσδοον. Ἄνευ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης, ἡ καλλιεργημένη νεοελληνικὴ ἦθελεν ὑπάρχει πρὸ καιροῦ εἰς τὸ σημεῖον τῆς φυσικῆς αὐτῆς μορφώσεως. Ἄντι τούτου, ὑπὸ τὴν πίεσιν δυστυχεστάτων περι-

πετειῶν, ἡ γλῶσσα ἐκείνη δὲν ἀνεπτύσσεται, μέχρ' οὗ στιγμῆς καθ' ἣν ἔλαθε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος παρὰ τοῦ Κοραΐ καὶ τῶν λοιπῶν λογίων βιαίαν καὶ κκοζήλον ὠθησιν, ἥτις μέχρι τοῦδε δυσχεραίνει τὴν φυσικὴν αὐτῆς μόρφωσιν (3). Ἡ φυσικὴ καὶ ἀναγκία ἀντίδρασις τῆς λαλουμένης γλώσσης ἐπὶ τῆς γραφομένης, θέλει βεβαίως, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀπαλλάξει ἡμᾶς τῆς σφαλτρῆς ταύτης πορείας καὶ τῶν κακῶν συνεπειῶν τῆς. Εἰς τοῦτο ὁμοῦ δύνανται νὰ συνεργήσωσι καὶ οἱ γράφοντες, πεθόμενοι τέλους ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης νὰ παύσωσι τῆς ἐλεεινῆς ἀμίλλης κκοζήλων γυμνασμάτων καὶ βεβιασμένου δῆθεν ἀρχαϊσμοῦ. Ἄς ἀφήσῃ τὴν φύσιν νὰ ἐνεργήσῃ ἄς ἀφήσῃ τὴν σπουδαίαν μελέτην τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς νὰ ἐπενεργήσῃ φυσικῶς καὶ ἄνευ σπουδῆς καὶ βίας ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῆς νεοελληνικῆς.

Ἰδοὺ ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη ἐπιστολὴ τοῦ Βησσαρίωνος, φέρουσα χρονολογίαν 9 Αὐγούστου 1465 (2).

« Εὐγενέστατε ἄνερ καὶ ἡμῶν φίλτατε φίλων, ἐδεξάμην καὶ πρότερον καὶ νῦν διὰ τοῦ Ἑρμητιανοῦ γράμματα τῆς εὐγενείας σου, πρὸς ἃ οὐκ ἀπεκρινάμην, ἀναμένων ἵνα γένηται τις ἀποκατάστασις εἰς τὴν πρόνοιαν τῶν αὐθεντοπούλων. Ἐπειδὴ οὖν νῦν ἐγένετο, νῦν καὶ γράφω. Παρκαυθεῖσθαι μὲν καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς αὐθεντοπούλους διὰ τὴν ἀφόρητον λύπην τοῦ μακαρίτου ἐκείνου καὶ ἀγίου δεσπότη οὐκ ἔστι τοῦ παρόντος καιροῦ διὸ παραιτήσομαι τοῦτο τὰ νῦν. Γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ ἀγιώτατος πάπας διὰ παρκαλήσεως φίλων τινῶν καὶ οἰκείας καλοθελείας ἔταξε νὰ διδῆ κάθε μῆνα τὰ αὐθεντόπουλα δουκάτα τριακόσια, ὡσπερ ἔδιδε καὶ τῷ ἀγίῳ δεσπότη ἡ-

(1) Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκλειφθῇ ἡ κρίσις αὕτη ὡς ἑλλειψὶς σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀείδιμον τοῦ γένους εὐεργέτην Κοραῖν, τὸν σοφὸν ἐκείνον καὶ ἀνάρετον ἄνδρα, ὅστις μεγάλως συνέτεινεν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐτίμησε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἐπίσης δὲν παραγνωρίζομεν τὸς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀξίαν τῶν πλείστον λογίων ἄλλ' ἀπλῶς νομίζομεν ἐσφαλμένην τὴν πορείαν τινῶν ἐξ αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ εὐσιώδες ζήτημα τῆς γλώσσης. Δυσχερῆστατον θέλει ἀποβῆ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους φιλολόγους νὰ ὀρίσωσι τὴν γραπτὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς μας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ποικιλίας βεβιασμένης ἀρχαϊκῆς φρασεολογίας.

(2) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν ἐν Ἀγκῶνῃ παιδαγωγὸν τῶν τέκνων τοῦ δεσπότη Θεωμά τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ δυστυχῆς οὗτος ἡγαμῶν, φεύγων τὸν Μωάμεθ Β', εἶχε ζητήσει ἄσυλον εἰς Ρώμην τῷ 1460, ἐπεὶ μετεκάλισεν ἐκ Κερκύρας τὰ τέκνα του ἄλλ' ἀπέθανε πρὶν αὐτὰ φθάσωσιν εἰς Ἰταλίαν. Εἶνε δ' ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολὴ, ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς τῆς ἀξίας, μνημεῖον ἀξιοσημείωτον τῆς σχολαστικότητος, τοῦ ταπεινόφρονος ἰησοῦτισμοῦ καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου Νικαίας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εὐφυῆς μὲν εἶχε καὶ παιδείαν, ἀλλ' ἑσπερίτω καρδίαν. Πόσον ἀνώτερος αὐτοῦ εἶνε ὁ περιώσεως τὴν ἐπιστολὴν του, ὁ μετριόφρων καὶ ἡρωϊκὸς Φραντζῆς!

(1) Τὸ ὄφρος τῶν ἐνδείξων τούτων ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων, ὡς καὶ τῶν προγενεστέρων αὐτῶν, διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ ὄφρους τῶν συγχρόνων ἐθ' ν ε κ ω ν λεγομένων συγγραμμάτων, εἰτινες ἐκπροσωποῦσι τὸν παρεφθαρμένον καὶ ἐκπνέοντα ἀρχαῖον ἑλληνισμόν. Οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ ἔγραψαν πρὸς αὐτὴν γλῶσσαν, ἀλλ' εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ ὄφρους τῶν ὀφιλίσσων ἀναγνώστης σαφῶς βλέπει χάσος ἀνοπέρβλητον μετὰ τὸν δύο ἑλως διαφόρων προσωπικότητων, ἡ κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα σῆμαρον νεολογισμὸν μετὰ τὸν δύο ἑλως διαφόρων ἐθνότητων.

(2) Παρατηρητέα λ. χ. ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα τοῦ ὀφίλου Χ ρ ο ν κ ο υ τοῦ ἀναρέτου Φραντζῆ, κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα.

λαὶ δὲ καὶ ὀρίζει ὁ ἀγιώτατος πάπας ἵνα τὰ μὲν διακόσια κατὰ μῆνα νὰ εἶναι διὰ τὰ τρία ἀδελφία ἐπίσης ἀνάγκιστα, νὰ ἐξοδιάζωνται εἰς τροφὴν ἐκείνων καὶ ἀνθρώπων ὑποχειρίων αὐτῶν μικρῶν, ἐξ ἡ ἐπτά τοῦ καθ' ἑνός, καὶ εἰς ἀγορὰν καὶ τροφὴν ἀλόγων τεσσάρων τὸ ὀλιγώτερον, καὶ εἰς βόγαν τῶν αὐτῶν ὑποχειρίων, καὶ εἰς ἐνδύματα τῶν αὐθεντοπούλων, νὰ εἶναι κατὰ ἐνδύματα, καὶ κάπου νὰ περισσεύσῃ καὶ τίποτε τὸν καθ' ἕνα, διὰ νὰ βοηθηθῶσι κάπου εἰς ἀσθενείαν τους ἢ εἰς ἄλλην ἀνάγκην καὶ τοῦτο θέλει νὰ γένη ἐξ ἄπαντος, καὶ νὰ μὴδὲν γένη ἄλλῶς· τὰ δὲ λοιπὰ ἑκατὸν δουκάτα τὸν μῆνα ἡγοῦν χίλια καὶ διακόσια τὸν χρόνον νὰ ἐξοδιάζωνται εἰς τινὰς ἄρχοντας καὶ κατὰ πρόσωπα, ὅπου νὰ εἶναι μετ' αὐτῶν νὰ τὰ δουλεύουν καὶ νὰ τὰ συντροφιάζουν καὶ νὰ τὰ φυλάττουσιν. Ἀκούσας δὲ ὁ ἀγιώτατος πάπας τὸ πόσοι εἶναι αὐτοῦ ὑπερθεάματα καὶ καταγινώσκειται μὰς καὶ γὰρ ἐὰν εἰς τὸν αὐθέντην τὸν μακαρισμένον ἐκείνον τοιοῦτον ἄνθρωπον ἐθαύμαζον πῶς εἶχεν ἐδῶ τόσους καὶ ἑκατηγόρου τον, ὅτι εἰς τὴν ξενιτείαν νὰ τρέφῃ τόσους μὲ ξένα δουκάτα καὶ ξένας ἐλπίδας, πόσῳ μᾶλλον τῶρα, ὅπου ἦλθον καὶ ἄλλοι πλείοτεροι παρὰ ὅπου ἦσαν ἐδῶ, καταγινώσκοντές των καὶ κατηγοροῦσίν των, καὶ μάλιστα εἰς αὐθεντόπουλα νέα καὶ ὄρφανά, ὅπου οὔτε ἀξίωμα οὔτε ὄνομα οὔτε φήμην ἔχουσι καὶ οὐ μόνον καταγινώσκουσι τους, ἀλλ' οὐδὲ βούλονται νὰ ἐξοδιάζωσιν ἕνα τορνέσιν πλέον, καὶ ἄμποτες μὰς τὸ ἔπαξαν νὰ τὰ φυλάξωσι τελείως καὶ νὰ μὴδὲν μεταβληθῶσιν, ὡσπερ ἐποίησαν καὶ ἄλλοτε· δι' αὐτὸ εἶναι χρεῖα νὰ φροντίζῃ ἡ εὐγενεῖά σου μετὰ τοῦ ἀρχόντου τοῦ Κριτοπούλου τοῦ ἱατροῦ τοῦτο, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἔχετε τὴν φροντίδα τῶν αὐθεντοπούλων. Ἐπαναστήσωμεν τίς νὰ τὰ διοικῇ, ἢ τίς εἶναι ἀναγκαῖος νὰ κρατηθῇ καὶ μετὰ ταῦτα θέλουσι μερισθῆν μετὰ βουλής ἐδικῆς μὰς εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσιν ἀπομένειν. Ἐμένα γοῦν προηγουμένως φαίνεται με ὡς ἀναγκαιότατον ὅπου δὲν ἡμπορεῖ νὰ λείψῃ, πρῶτον ὁ ἱατρός, δεύτερον ὁ διδάσκαλος Ἑλληνας, τρίτον ὁ διδάσκαλος Λατίνος, τέταρτον ὁ δραγουμάνος· οὗτοι γοῦν εἰσὶν ἀναγκαιότατοι καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ λείψωσιν· ἔτι δὲ καὶ εἰς ἡ δύο παπάδες Λατῖνοι εἶναι ἀναγκαιότατοι διὰ νὰ ψάλλωσι λειτουργίαν Λατινικὴν συνεχῶς· εἶναι γὰρ χρεῖα νὰ ζῶσι τὰ παιδιά Λατινικῶς, ὡσπερ ἐβούλετο καὶ ὁ μακαρισμένος πατήρ των καὶ οἱ ἄρχοντες ὅπου θέλουσιν εἰσθαι μετ' ἐκείνους, εἶναι χρεῖα νὰ προσέχωσιν εἰς τοῦτο, νὰ μὴδὲν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ πάπα, ὡσάν τὸ ἐποίησαν εἰς τὴν στρατάν ὅπου ἤρχεσθε, διότι ἂν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι χρεῖα νὰ φεύγωσι καὶ ἀπὸ τὴν Φραγγικὴν οὐδὲ τι-

νὰς γὰρ θέλει ἄνθρωπον ὅπου τὸν ὀνομάζει ἄπιστον καὶ αἰρετικόν, καὶ ἀποστρέφεται τὸν φανερά. Ἄφ' οὗτου γοῦν τοῦτοι οἱ ἀναγκαῖοι οὗς εἶπαμεν νὰ κατασταθῶσι καὶ στηθῇ τὸ μερτικόν των, τότε θέλει εἰσθαι· τοῦτο δὲ θέλω τὸ καὶ τάξιν ἐγὼ ἐδῶ καὶ θέλω τοὺς καταστήσειν, τότε θέλετε ἰδεῖν τὸ ὑπόλοιπον πόσον εἶναι καὶ πόσον ἀπομένει ἀπὸ τὰ ἀσφλωρία καὶ τότε ἡ εὐγενεῖά σας ὅλοι ἀντάμα θέλετε ἀποκαταστήσειν τίς νὰ ἀπομείνῃ καὶ τί νὰ ἔχη ὁ καθείς μετὰ βουλής ἡμετέρας. Ἐμένα οὖν φαίνεται μοι, ὅτι ὅσον εἶναι πλείονες καὶ ἑλαφρώτεροι ὅπου μέλλουν νὰ ἀρκεσθῶν με ὀλίγον ὁ καθείς, εἶναι δὲ ἄλλως χρήσιμοι, τόσον θέλει εἰσθαι κάλλιον, διότι θέλουσιν ἔχειν τὰ παιδιά πλείονα συντροφίαν καὶ πλείονα δουλωσίνην καὶ πλείονα τιμὴν. Ὅμως τοῦτο θέλομεν τὸ σκέψασθαι ἀντάμα, καὶ θέλομεν ποιήσειν τὸ κάλλιον. Ἡ εὐγενεῖά σου εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ὡσπερ διοικητῆς τῶν παιδίων μετὰ τοῦ Κριτοπούλου· εἶναι γοῦν ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ φροντίζετε τὴν παιδείαν των καὶ τὰ ἦθη των, νὰ γίνουιν κατὰ καὶ πεπαιδευμένα, ἂν θέλετε νὰ ἔχουν τιμὴν ἐδῶ· εἰ δὲ μὴ, θέλουιν τὰ καταφρονήσειν καὶ αὐτὰ καὶ ἐσᾶς ἐδῶ, καὶ οὐδὲ στραφεῖν θέλουιν νὰ σᾶς ἰδοῦν. Μὲ τὸν μακαρίτην τὸν αὐθέντην τὸν πατέρα τους ἐσυντύχαμεν περὶ τούτου καὶ ἐκεῖνος ἐβούλετο νὰ τὰ ἐνδύσῃ καὶ νὰ ποιήσῃ νὰ ζοῦν Φραγγικὰ παντελῶς, ἡγοῦν νὰ ἀκολουθοῦσι τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πάντα ὡσάν Λατῖνοι καὶ οὐχὶ ἄλλῶς, νὰ ἐνδύνωνται Λατινικῶς, νὰ μάθουν, νὰ γονατίζουιν τοὺς ὑπερέχοντας καὶ πάπαν καὶ καρδινάλιους καὶ τοὺς ἄλλους αὐθέντας, νὰ ἀποσκεπάζωνται τὸ κεφάλι τους, νὰ τιμῶσι τοὺς χειρετῶντας αὐτούς, ὅταν ὑπάγουιν νὰ ἰδοῦν καρδινάλιν ἢ ἄλλον ὅμοιον αὐθέντην, νὰ μὴδὲν καθήσουν ποσῶς, ἀμὴ νὰ γονατίζουιν καὶ ἀπέκει ὅταν τοὺς εἶπῃ ἐκεῖνος νὰ σκωθοῦσιν· ὁ δὲ μακαρίτης ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι καὶ πολλάκις αὐτοὺς τὸ εἶπε νὰ μὴδὲν καθήσωσιν· αὐτὰ οὖν ὅλα ἐνθυμᾶσθῃ τα νὰ τοὺς νοθεύητε καὶ νὰ τοὺς παιδεύητε κατὰ. ἔτι ποιήσετε ὅτι τὸ βᾶδισμά τους νὰ εἶναι σεμνόν καὶ τίμιον, ἢ ὀμιλία τους χρησιμωτάτη καὶ ἡ φωνὴ τους νὰ εἶναι μετρία καὶ ἡρέμη, τὸ βλέμμα τους προσεκτικόν, καὶ μὴδὲν χάσκωσιν ἐδῶθεν κακῶθεν. Ἄς τιμοῦν πάντας, ἄς ἀγαποῦν πάντας, ἄς συντυχαίνωσι πάντας καὶ τοὺς ἐδικούς των καὶ τοὺς ξένους μετὰ τιμῆς· νὰ μὴ εἶναι ἀλαζονικοὶ, ἄς εἶναι ταπεινοὶ καὶ ἡρεμοὶ, καὶ μὴδὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι βασιλέως ἀπόγονοι, ἀμὴ ἄς ἐνθυμοῦνται, ὅτι εἶναι διωγμένοι ἀπὸ τὸν τόπον των, ὄρφανοὶ, ξένοι, ὀλόπτωχοι, ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ ζοῦν ἀπὸ ξένα χεῖρα, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἔχωσιν ἀρετὴν, ἂν δὲν εἶναι φρόνιμοι, ἂν δὲν εἶναι ταπεινοὶ, ἂν δὲν τιμῶσι πάντας, οὐδὲ

τούς θέλουν τιμήσειν οἱ ἄλλοι, ἀμὴ θέλουν τοὺς ἀποστρέφουσι πάντας. Αὐτὰ οὖν ὅλα φροντίσατέ τα καλὰ ἢ εὐγένειά σου μετὰ καὶ τοῦ Κριτοπούλου, ἐπειδὴ τὸ γομάρι ἐπάνω σας εἶναι. Πρὸς τούτοις ἄς ἐπιμελοῦνται νὰ μάθουν γράμματα, νὰ προκόψουν, νὰ μὴ ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι εὐγενικοί· ἢ εὐγένεια χωρὶς ἀρετῆς δὲν εἶναι τίποτε καὶ εἰς πάντας μὲν τοὺς αὐθέντας, ὅπου ἔχουν καὶ μεγάλας αὐθεντίας καὶ ἀρχάς, καὶ μᾶλλον εἰς αὐτοὺς ὅπου ἔχασαν ὅλα διὰ ἄς σπουδάζουν νὰ μάθωσιν, ἄς ἔχουν εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὴν εὐγένειάν σου, καὶ εἰς τὸν ἱετὸν ὅπου τοὺς ἀνέθρεψε, καὶ εἰς τὸν διδάσκαλόν των, καὶ ἄς σᾶς ὑπακούωσι, καὶ ἄς ποιοῦν τὸ τοὺς λέγετε ἐξ ἅπαντος. Ἄς μάθῃ ὁ καθείς ἀπ' αὐτοὺς ἐκ στήθους ἕνα προσφώνημα τὸ πλέον μικρὸν εἰς τὸν πάπαν, νὰ τὸ εἰπῶσι τὸν πάπαν γονατιστοὶ καὶ ἀποσκέπαστοι ὅταν ἔλθωσιν εἰς εἰς, καὶ νὰ μὴδὲν γένη ἄλλως. Ὅταν περιπατοῦν εἰς τὴν στρατὴν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποσκεπάζονται τοὺς καὶ τιμοῦν τοὺς, ἄς ἀποσκεπάζονται καὶ αὐτοὶ τὸ καπάσι των, ἢ ὀλότελα ἢ πλεῖον ἢ ὀλιγώτερον ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· ὁμοίως καὶ ἂν ἔρχονται ἐξένοι εἰς τὸ σπῆτι τίμιοι ἄνθρωποι νὰ τοὺς βλέπουν, ἄς τοὺς προσκονοῦνται, ἄς τοὺς ἀποσκεπάζονται, ἄς τοὺς παρεκδάνωσι κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄς συντυχαίνωσι ὀλίγα μὲν, ἔντιμα δὲ καὶ εὐχαριστικά καὶ ταπεινά, νὰ μὴν γελῶσι ποσῶς, νὰ μὴν διαχέτωνται, ἀλλὰ μετὰ καθεστηκότος καὶ σοβαροῦ φρονήματος ἄς τοὺς συντυχαίνωσιν. Εἰς τὴν τροφὴν των ἄς εἶναι προσεκτικοὶ καὶ ἐγκρατεῖς· εἰς τὸ τραπέζι των ἄς κάθωνται μετὰ προσοχῆς καὶ παιδείας. Ἄν θέλετε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἐξω ποιήσατε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἐδικούς των. Ἄς μὴν ἀναισχυντοῦν τινὰ, συνθίσατέ τους ἀπὸ τώρα καλὰ ἤθη καὶ ταπεινά καὶ ἡμερα. Ἄς μαυθάνωσιν ἀπὸ τώρα νὰ γονατίζουν ἐπιτήδεια καὶ εὐμορφα· καὶ νὰ μὴν τὸ ἔχωσιν ἐντροπὴν ὅτι μεγάλοι βραβεία καὶ βασιλεῖς τὸ ποιοῦσιν. Ὅταν σεβαίνουσι εἰς ἐκκλησίαν Λατινικὴν, ἄς γονατίζουν καὶ ἄς εὐχωνται ὡσπερ οἱ Λατίνοι· ὑπαγένητέ τους συνεχῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰς λειτουργίας, καὶ ἄς στέκωνται μετὰ εὐλαθείας καὶ προσοχῆς, χωρὶς γέλωτος, χωρὶς λαλίας· ἄς γονατίζουν καὶ ἄς ἀποσκεπάζονται ὡσπερ οἱ Λατίνοι, καὶ ἄς μιμοῦνται ἐκείνους· ἂν οὕτως ποίωσι, θέλωσι βοηθηθῆναι, θέλουν ἔχειν τιμὴν παρὰ πάντας, θέλω δυνθεῖν καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς συνεργῶ· εἰ δὲ τάναντία ποιοῦσιν, ἐγὼ δὲν θέλω δυνθεῖν νὰ τοὺς βοηθῶ οὐδὲ ὅλως, οἱ ἄνθρωποι θέλουν τοὺς ἀποστραφεῖν, καὶ τινὰς δὲν θέλει τοὺς τιμήσειν οὐδὲ ποσῶς.

» Ταῦτα δὲν λέγω γράφειν τὴν εὐγένειάν σου καὶ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν πολυλογίαν, εὐκαίρως καὶ μά-

ταία· ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ λέγετε συνεχῶς τὰ αὐθεντόπουλα, νὰ ποιήσατέ τους νὰ τὰ ἀναγινώσκῃ συνεχῶς ὁ διδάσκαλός των, νὰ τὰ ἀγοριοῦν καλὰ διὰ νὰ τὰ ποιῶσιν. Ἐκείνους τὰ ἤθελα γράψω· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκείνοι ὡς νέοι ἀκόμη δὲν τὰ ἀγοριοῦν καλὰ, δι' αὐτὸ γράφω τα τὴν εὐγένειάν σου, νὰ τοὺς παραινῆτε καὶ ἀπὸ λόγου μου καὶ ἀπὸ ἐδικού σας νὰ ποιῶσιν ὡσὰν γράφομεν.

» Ἐνταῦθα εἶναι θανατικὸν κατὰ τὸ παρὸν. Αἱ αὐτὸ ἐφάνη καλὸν μετὰ βουλήν των ἀρχόντων ὅπου εἶναι ἐδῶ, καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀγιωτάτου πάπα, νὰ μὴν ἔλθουν τὰ αὐθεντόπουλα εἰς εἰς τὸν κίνδυνον· ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἄγκωνα νὰ εἶναι, ἐπειδὴ οὐδ' αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι γερός, ἀμὴ νὰ διαβῆτε νὰ ὑπάγετε εἰς ἄλλην χώραν τὴν λέγουσι Τζίκολον, ὅπου εἶναι καλὸς ἀήρ, νὰ στέκετε ἐκεῖ ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου μὲ τοὺς αὐθεντοπούλους καὶ τὴν αὐθεντοπούλαν. Σκέψασθε ἐσεῖς ἐν τῷ μέσῳ ἂν πρέπη νὰ ἀπομείνουν αὐτοῦ πάντοτε, ὡσὰν βούλονται καὶ οἱ ἀρχοντες ὅπου εἶναι ἐδῶ. Ὁ μακρῶτατος πάπας καὶ ἐγὼ γράφομεν τὸν λεγόμενον τῆς μάρκας ὅπου νὰ σας βοηθήσῃ καὶ νὰ σας συνδράμῃ εἰς εἴ τι εἶναι χρειαζόμενα. Αὐτοῦ εἶναι καὶ τις ἐπίσκοπος ἐδικός μου, ὅπου εἶναι τοῦ Κώμου καὶ ἦτον καὶ δουλευτὴς τοῦ ἀγίου δεσπότη. Τὸ Τζίκολον εἶναι ἐνορία του, καὶ ἔχει καὶ ἐκεῖ καλὸν ἐσπῆτιον, καὶ θέλει σας τὸ δώσειν νὰ καταλύσατε ἐκεῖ, καὶ θέλει σας συνεργῆσειν εἰς ὅτι εἶναι δυνατὸν.

» Ἐκ Ρώμης Ἀυγούστου Θ', ἔτους αὐξέ'.

» Ὁ Βησσαρίων

καρδινάλιος καὶ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.»

Ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν ἰδιωτισμῶν, εἰς ποῖον ἐξ ἡμῶν ἢ ἐπιστολῆ αὕτη δὲν ἐνθυμίζει τὴν ἐπιστολὴν μεμφιμοῖρου τινὸς γέροντος ἐκ των συγχρόνων; Ἀπὸ τῆς ΙΕ' μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος δὲν διακρίπεται ἡ παράδοσις τῆς καλλιεργημένης νεοελληνικῆς. Ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφέροντες τὸν Μαλαζὸν κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, τὸν Σκοῦρον κατὰ τὴν ΙΖ', τὸν Μηνιάτην καὶ τὸν Θεοτόκην κατὰ τὴν ΙΗ', τὸν Περβικίδον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΘ', ἠδυνάμεθα ν' ἀπαριθμήσωμεν ἐκτεταμένην σειρὰν συγγραφέων γραψάντων εἰς τὴν καλλιεργημένην νεοελληνικὴν καθ' ὅλην ταύτην τὴν περίοδον. Ἡ γλωσσικὴ τάσις ἐπομένως, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦμεν σήμερον, δὲν εἶναι τι νέον, εἰμὴ διὰ τὴν ἀστοχίαν μεθ' ἧς θέλομεν διὰ τοῦ λεξικοῦ, διὰ τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς καὶ διὰ τῆς ἐκ των κλασικῶν συγγραφέων ἀντιγραφῆς, νὰ συντάμωμεν τὴν ὁδὸν, ἣτις μᾶς φέρει εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, ἀγνοοῦντες, ὅτι ἀπ' ἐναντίας οὕτω δυσχεραζόμενοι καὶ μακρύνοντες αὐτήν.

Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ

κύριον θέμα τοῦ πονήματος τοῦ Κ. Ζαμπελίου, ἐν δηλαδὴ ὁ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἑλληνισμὸς εἶνε ἐξακολουθήσει των ἀρχαίων δωρικῶν ἀποικιῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἢ μεσαιωνικὸς νεοελληνισμὸς, ὁμολογοῦμεν τὴν ἀναρμοδιότητα ἡμῶν. Ἀλλ' ἐν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην, ἠθέλομεν εἶπει, ὅτι ἐπὶ των διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἰδίως ἀπ' οὗτου ἢ Ἑλλάς ἐγένετο ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἀρχεται νέα σειρά σχέσεων μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, καθ' ἣν αὕτη δέχεται ἄπειρον πλῆθος ἑλλήνων ἀποίκων. Αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις ἀνανεοῦνται καὶ ἀναπτύσσονται αὐτοῖσι ἰδίως ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατὰ τὰς πρώτας ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας, καὶ ἀποτελοῦσιν ἤδη σπουδαίαν τὴν θέσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ κατ' ἐκείνας τὰς χώρας ἐπὶ τῆς θεμελιώσεως τῆς ἀνατολικῆς αυτοκρατορίας, ἣτις ἀνέκαθεν ἔσχε παντοίας καὶ στενάς σχέσεις μετὰ τῆς Ἰταλίας. Ὁ δωρισμὸς βεβαίως τότε πρὸ καιροῦ εἶχεν ἐξαλειφθῆ ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἴσως σωζόμενά τινα λείψανα αὐτοῦ πρὸ καιροῦ εἶχον συγχωνευθῆ μετὰ των νέων ἑλλήνων ἀποίκων. Ἀλλὰ πῶς ἐγένοντο καὶ εὐδοκίμησαν τόσον αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀποικίσεις; Ὅπως ἐγένοντο συνεχῶς τοιαῦται εἰς τὸς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς μεσογείου μέρη, ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῆς Γ' π. Χ. καὶ τῆς Ε' μ. Χ. περιόδου. Αἱ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νέαι ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις εἰσέβησαν ἀπὸ των παραλίων καὶ μεσογείων εἰς τὰ ἐνδότερα, ἐξηπλώθησαν δ' ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου, πιθανῶς δὲ ἐνίοτε καὶ διὰ τῆς μετὰ προγενεστέρων αὐτοῖσι ἑλληνικῶν ἀποικίσεων συναφείας. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη, αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις φαίνονται ἡμῖν πόλιν τοῦ μεσαιῶνος προγενεστέραι. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω δὲ ἐκτεθείσαν περὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης θεωρίαν, αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γλωσσολογικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Κ. Ζαμπελίου δὲν ἀνατρέπουσι τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἐκτὸς των συνεχῶς ἀνανεομένων ἀποίκων, ἢ βράσις τοῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκεν εἰς τὰς προγενεστέρους ταύτας ἀποικίσεις.

Εἶνε τῷ ὄντι φαινόμενον τεράστιον ἢ δύναμις τοῦ ἀποικισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τῆς γλώσσης παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. Ἡ δύναμις αὕτη φαίνεται λαμβάνουσα οὕτως εἰπεῖν ὅλην αὕτης τὴν ἐπίστασιν ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς ἐποχῆς. Αἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις προστεθεῖσαι εἰς τὰς προγενεστέρους, ἐξηπλώθησαν τόσον, ὥστε οἱ φθύγγοι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἠκούοντο ἐπὶ τῆς περιόδου ἐκείνης καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα, καὶ πρὸ των κατακτήσεων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπεκράτει ἐν Σικελίᾳ καὶ

ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, τῇ καλουμένῃ Μεγάλῃ Ἑλλάδι. Διὰ τῆς Μασσαλίας εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Γαλατίαν, καὶ ἐπεκράτησεν εἰς διάφορα μέρη ἐπὶ των ἀκτῶν τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Κηρυναϊκὴ, ἀποικισθεῖσα παρ' Ἑλλήνων ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐλάλει τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ Αἴγυπτος, ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίου (656 π. Χ.), ἤρθη εἰς τοὺς στρατοὺς καὶ τοὺς λιμένας αὐτῆς πλείστους Ἕλληνας μισθοφόρους καὶ ἐμπόρους· προσέτι δὲ ἰδιαιτέρως τὰς τάξεις ἐγγυαρίων ἐρμηκῶν, συνετέλεσεν εἰς τὴν διάδοσιν αὐτοῖσι τῆς ἑλληνικῆς. Ἐπεκράτει αὕτη ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ. Ἡ Θράκη καὶ ὁ Εὐξείνους Πόντος ἦσαν πλήρεις ἑλληνικῶν πόλεων. Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατωκεῖτο ὑπὸ Ἰώνων, οἵτινες καὶ ἀπὸ ἀπώλεσεν τὴν ἀνεξαρτησίαν των, οὐχ ἦττον διετήρησαν τὴν χρῆσιν τοῦ ἰδιώματος αὐτῶν. Ἡ ἑλληνικὴ ἐλαλεῖτο καὶ εἰς τὴν αὐτὴν των βασιλείων τῆς Περσίας ὡπως καὶ ἡ περσικὴ. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καταλύσιν τῆς ἐπικρατείας ἐκείνης, τὰ ἐκ των ἐρείπειων αὐτῆς ἀνεγερθέντα βασίλεια οὐ μόνον παρεδέχθησαν τὴν ἑλληνικὴν ὡς γλῶσσαν ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ ταχέως διέδωκαν αὐτὴν ἐντὸς καὶ πέραν των ὁρίων αὐτῶν διὰ των ἀποικιῶν καὶ διὰ τοῦ ἐμπολιτευτικοῦ των Ἑλλήνων προσκλιτισμοῦ. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ ἑλληνικὴ εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν. Ὅτε δ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέζετειναν τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ, μετεχειρίσθησαν αὐτὴν εἰς τὰς μετὰ των ὑπηκόων σχέσεις των. Ἀλλὰ καὶ πλείστοι Ἑβραῖοι διεσπαρμένοι καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας, παρεδέχθησαν αὐτήν. Ποιοῦμεν ἐνταῦθα μνησὶν περὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι ἡ τεραστία κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν ἐξάπλωσις τοῦ ἑλληνισμοῦ, δὲν ἐξηγεῖται διὰ μόνης τῆς ἀποικιακῆς τάσεως καὶ ἰκανότητος των Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μαγείας οὕτως εἰπεῖν τῆς γλώσσης των καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν ἐμπολιτευτικῆς ὑπεροχῆς. Ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας μετὰ τὴν μακεδονικὴν ἐποχὴν ἐπάλασεν ὁ ἐξωτερικὸς οὗτος ἑλληνισμὸς πρὶν ἐκπνεῦσθαι, καὶ πολλαχοῦ ἐμάκρυνε τὸν βίον του ἐπιβρῶνόμενος διὰ των ἀποικίσεων. Ἄς μοι ἐπιτρέψῃ δὲ ὁ ἐπεικὴς ἀναγνώστης ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εὐάρεστον τινὰ ἀνάμνησιν ἐκ των περιηγήσεών μου. Τὸ 1858 ἐπεσκέφθην ἐν Συρίᾳ χώραν σήμερον καλουμένην παρὰ των ἐγγυαρίων Χαουράν (1). Ἡ χώρα αὕτη περιέχει τὰ ἐρείπια

(1) Ἡ χώρα αὕτη, ἡ ὀνομαζομένη σήμερον παρὰ των ἐγγυαρίων Χαουράν ἢ Δεζέβελ (ἔρος ἀραβιστί) — Χαουράν, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Αὐσίτης χώρα, ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τῆς Ἰδουμαίας καὶ τῆς Ἀραβίας (ἴδε παρὰ Πτολεμαίου). Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς ἐκαλεῖτο Βόστρα παρὰ των ἀρχαίων. Ἀπίγει δὲ εἰσὶν περίπου ὄρεα ἀπ' Ἰσπου ἀπὸ τῆς Δαμασκῆς, νοτιοδυτικῶς. Ἡ χώρα αὕτη καλεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ των ὄρων τῆς μεγάλης Συριακῆς ἐρήμου, τῆς χωροῦσης μέχρι τῆς κυρίας Ἀραβίας.

τετρακοσίων περίπου ελληνικών πόλεων, κωμοπόλεων και κωμών. Ἐντὸς τῶν ἐρείπιων τούτων κατοικοῦσι σήμερον περὶ τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας Δρούσοι, Μωαμεθανοὶ Ἀραβες καὶ ὀλίγοι Χριστιανοί. Ἡ οἰκία τοῦ Δρούσου Σέχου Ἀσαδ Ἀμέρ, ἐν ἣ κατῴκουν, ἦτο μονόροφος, εἶχε τὴν ἀρχαίαν στέγην τῆς, καὶ τίποτε νεώτερον ἐκτὸς τῶν ξυλίνων θυρῶν, δι' ὧν οἱ νέοι κάτοικοι αὐτῆς ἀντικατέστησαν τὰς ἀρχαίας μονολίθους θύρας ὡς λίαν δυσχρήστους. Ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τοῦ Χαουρὰν ὀνομάζουσι τοὺς ἀρχαίους αὐτοῦ κατοίκους *Iourar*, ὃ ἐστὶν *Iouas*, ἀποδίδοντες εἰς αὐτοὺς, κατ' ἀρχαιοτάτην παράδοσιν ἐπικρατήσαντα καὶ ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς ἐποχῆς παρὰ τοῖς ἀσιανοῖς, τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαιοτέρων ἀποίκων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οὕτω δὲ ὀνομάζουσι καὶ τοὺς σημερινούς Ἕλληνας, ὡσάκις δὲν ἀποδίδουσιν αὐτοῖς τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐθνικὸν ὄνομα *Ροῦμ* (Ῥωμαῖοι). Τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα καὶ αἱ μεταξὺ αὐτῶν σωζόμενα ἀναριθμητοὶ ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνήκουσιν εἰς τρεῖς ἐποχάς: τὴν μακεδονικὴν, τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν. Ἐξ αὐτῶν δὲ εὐκόλως παρατηρεῖ τις, ὅτι ὁ βυζαντινὸς βίος διεδέξατο αὐτῶν τὸν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας, καὶ οὗτος τὸν μακεδονικόν, ἅνευ οὐδεμιᾶς διακοπῆς καὶ κατὰ φυσικὴν οὕτως εἶπαι συνέχαιαν. Ὁ αὐτὸς λίθος φέρει ἐνίοτε ἐπιγραφὰς καὶ τῶν τριῶν ἐποχῶν. Τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα διὰ τινῶν μεταβολῶν μεταβάλλεται εἰς διαφόρους χροῖας κατὰ τὰς τρεῖς ἐποχάς. Πλεῖστα ἐξελληνισθέντα ἀραβικὰ ὀνόματα ἀναγνωσκόμενα ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν (ὡς λ. χ. *Ἀβελος*, τὸ καὶ σήμερον παρ' Ἀραβῶν σύνθετος *Habib* = *Ἀγαπητός*), ἀποδεικνύουσι καὶ ἐξελληνισμὸν τῶν ἐγχωρίων. Τοιαῦτά τινα πιστεύομεν, ὅτι συνέβησαν καὶ ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν ποσῶς διατί πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι ὅλον τὸ παρελθόν, ὅλος ὁ ἐπὶ τσοσούτους αἰῶνας πανταχόθεν εἰσερεύσας ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνισμὸς, καὶ αἱ ἀνέκαθεν ὑπάρχουσαι συνεχεῖς σχέσεις μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς αυτοκρατορίας καὶ τῆς Ἰταλίας, δὲν ἀφῆκαν οὐδὲν ἔχον ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς ἐξαλειφθεὶς ἐκεῖθεν διὰ μιᾶς μεταξὺ ἑκτῆς καὶ ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος, ἐπανέρχεται πάλιν καὶ διαδίδεται ἐκ νέου ἐπὶ τῶν εἰκονοκλαστῶν κατὰ τὴν Ἡ' ἑκατονταετηρίδα (1).

(1) Τὸ πλῆθος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλλήνων καὶ ἑλληνίζοντων ἐπὶ τῶν πέντε πρώτων ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων, μεταξὺ πολλῶν ἑλλων τακμηρίων, εἰκάζεται καὶ ἐκ τῶν κρηπτῶν ἢ ὑπογίων ταφείων, τῶν ὁποίων ἢ ἕκτασις ὑπὸ καὶ περὶ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Νεάπολιν, πιθανῶς δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας, εἶνε εἰσὶ ἀγνωστοί. Πλεῖστα ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀπαντῶνται εἰς τὰς κρήπτας ταύτας, ἐξ ὧν πολλαὶ φέρουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τὸν τύπον τῆς νεοελληνικῆς (ἴδε τὸ ἐσχάτως ἐν Ῥώμῃ ἐκδοθὲν διαπᾶν τῆς Παπικῆς κυβερνήσεως εἰς φύλλον

Τελευτώντες τὰς αὐτοσχέδιους ταύτας σημειώσεις, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν καὶ αὐτὴς τῷ Κ. Ζαμπελίῳ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην, ἥτις τῷ ὀφείλεται διὰ τὸ εἶδος τῶν μελετῶν εἰς τὰς ὁποίας μετὰ τόσῃς εὐσυνειδησίας καὶ ἐπιτυχίας ἐγκύπτει. Ἡ ἄγνοια τῆς πραγματικῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας εἶνε μεγίστη ἑλλείψις: ἡ δὲ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἀμέλεια αὐτὴ δὲν καθιστᾷ ἡμᾶς δοκιμωτέρους καλλιεργητὰς τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Ζαμπελίου μιμούμενοι καὶ ἄλλοι λόγιοι, θέλουσι διαδώσει παρ' ἡμῶν τὰς ὑγιεῖς περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας ἰδέας, καὶ θέλουσι φέρει τὸ ἐθνικὸν φρόνημα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ τροχίαν (4).

Γ. Γ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ (υἱός).

Η ΜΑΡΚΕΣΙΑ ΣΙΡΕ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. ἴδε φυλλᾶδ. 391, 392, 393 καὶ 394.)

Ὅλοι προσέδραμον ἀκούσαντες τὰς φωνὰς τοῦ μαρκεσίου, ἀλλ' ἡ κυρία Σιρέ καὶ ὁ στρατηγός, ἀναλαβόντες τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος, εἶπον ὅτι αὐταὶ οὐδεμίαν εἶχον αἰτίαν. Ὁ δὲ ἰατρός, προσκληθεὶς ἀμέσως, εὔρε τὸν μαρκεσίον ὑποκείμενον εἰς δεινὰς κρίσεις, αἵτινες διεδέχοντο ἀλλήλας μετὰ μικρὰς διακοπὰς, καὶ ἐθεώρησεν αὐτὰς ὡς φαινόμενον σύνθετος εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ἀσθενείας. Ἐν τούτοις ἡ κατάστασις τοῦ μαρκεσίου ἦτο σοβαρὰ καὶ ἀπῆται ἀδιάκοπον ἐπαγρύπνησιν: ἡ κυρία Σιρέ ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ φυλάξῃ μόνη αὐτὸν, ἀλλὰ τὴν

καὶ μετ' εἰκονογραφίῶν σύγγραμμα, τὸ ἐπιγραφόμενον *Roma Sotteranea*, ὑπὸ De Rossi).

(4) Ἡ πρὸς τὸν κλασικὸν ἑλληνισμὸν κλίσις εἶνε μὲν ἄριστον αἶσθημα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἦνε καὶ σπουδαῖον. Περιέργως κλίσις, ἥτις δὲν παράγει ἑλληνιστὰς! Ἄλλως ὁ ἔρωσ τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ, κατ' οὐδὲν ἐμποδίζει τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν καὶ μελέτην τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου. Οἱ ἄγγλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ μελετοῦσιν ἄριστα τὸν ἀρχαῖον ἑλληνισμὸν, χωρὶς ν' ἀξιώσιν, ὅτι εἶνε ἀπόγονοι ἢ διάδοχοι τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ἡ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα κλίσις ἔχει τι τὸ ἐπιπόλαιον καὶ τὸ παιδαριώδες. Τοιοῦτοτρόπως μεταβάλλομεν ἀκρίτως ὅλα τὰ τοπικὰ ἡμῶν ὀνόματα, ἀντικαταστήσαντες πολλὰκις ἐνδοξα μεσαιωνικὰ δι' ἀδύτων ἀρχαϊκῶν. Οὕτως ἐν παραδείγματι ἐν τῇ ἐπισήμῳ τοῦ Βασιλείου γεωγραφίᾳ, τὸ ἄσμιον ἀρχαῖον ὄνομα τῆς *Επιδαύρου Λιμενῆς*, ἀντικατέστησε τὸ ἑλληνικώτατον καὶ ἐνδοξον ὄνομα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα λαμπρᾶς *Μονεμβασίας*, τῆς τελευταίας πόλεως ἥτις ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' ἐν Πελοποννήσῳ! (ἴδε τὸ *Χρονικὸν τοῦ Φραντζῆ*, καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ περιωθέν ἐνδοξον διὰ τὴν Μονεμβασίαν χρυσόβουλλον τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου. Τοιαῦτα περὶ Μονεμβασίας χρυσόβουλλα ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα πολλά). Τί νὰ εἴπῃ τις περὶ τοιαύτης ἀπειροκαλίας καὶ ἀμαθείας; Δὲν δύναται οὕτε κἄν γ' ἀγαπητέρος, ἀλλὰ μόνον νὰ μειδιάσῃ μετ' οἴκτου.

αὐτὴν ἐσπέραν, καταβληθεῖσα ὑπὸ τῶν τσοσούτων συγκινήσεων, ἠσθένησε καὶ κατεκλίθη. Ὁ στρατηγὸς ἀντικατέστησε τότε αὐτὴν παρὰ τῷ Καρόλῳ. Ἐπὶ ὅκτῳ ἡμέρας οὐδὲ ὀλίως ἀπεμακρόνη αὐτοῦ, δὲν ἐκοιμᾶτο, μὲν εἶπε, προσπαθῶν νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν δυστυχῆ ἐκείνην ψυχὴν τὴν περικυκλωμένην ὑπὸ φόβου καὶ φασμάτων, κατῴρωσε δὲ τοῦτο βαθμηδόν. Ἀληθές ὅτι συχνάκις ὁ μαρκέσιος, κρατῶν διὰ τῶν χειρῶν τὴν ἄλυσιν, ἐβλάπε τὸν στρατηγὸν διὰ βλέμματος προδοσιμένου: ἀλλ' ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν μυστικὴ συμπάθεια τοσοῦτον μεγάλη καὶ γλυκεῖα, ὥστε ὑπερίσχυσε τῆς μνησικακίας καὶ δυσπιστίας τοῦ βλακῆ. Ἐνόησεν οὕτως, ὡς τὸ ζῶον, ὅτι ἡ πληγώσασα χεὶρ ἤθελε νὰ τὸν θεραπεύσῃ καὶ οὐδόλως ἀντέστη. Βαθμηδὸν αἱ κρίσεις ἐπαυσαν, καὶ τὴν πρωτὴν τῆς ὀγδόης ἡμέρας ὁ Κ. Πιὰρ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ μαρκέσιος ἦτο ἐκτὸς κινδύνου.

Τὴν πρωτὴν ἐκείνην ἡ κυρία Σιρέ, ἀναλαβοῦσα καὶ αὐτὴ, συννητήθη μετὰ τοῦ στρατηγοῦ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ συζύγου αὐτῆς.

— Ἐφάνητε γενναϊότερός μου, εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἐσώσατε. Εὐχαριστῶ.

— Τὸ ἔχρωσάσθουν, ἀπήντησεν ὁ Ἀδριανός. Τὸν ἔβλαψα τόσον!

Ὁ μαρκέσιος ἐκοιμᾶτο ἡσυχῶς, τοὺς βραχίονας ἔχων τεταμένους παρὰ τὸ σῶμα, ἀνεγείροντες δ' ὀλίγον τὴν κεφαλὴν μετὰ προσοχῆς ἠδύνατο νὰ ἀφαιρέσωσιν εὐκόλως τὴν ἄλυσιν. Ἡ ἰδέα αὐτῆ ἐπῆλθε φυσικῶς εἰς ἀμφοτέρους, ἀλλ' ἀπόθησαν αὐτὴν μετὰ φρίκης.

— Δὲν θὰ ἐξαναρχίσωμεν, δὲν εἶναι ἀληθές, φίλε μου; εἶπεν ἡ μαρκεσία.

— Ἦ! ὄχι, ποτὲ, ἀπήντησεν ὁ Ἀδριανός.

— Στρατηγέ, ὑπῆρξα ἄδικος καὶ σκληρὰ πρὸς ὑμᾶς. Συγχορήσατέ με. Θεωρῶ ἀληθές ὅτι με εἶπατε. Δὲν πρέπει νὰ ἀναχωρήσετε ἐν ὄσῳ ὑπάρχει κίνδυνος, καὶ μάλιστα καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ πλέον ἐπιθυμῶ νὰ μείναιτε τοῦλάχιστον ὀλίγον καιρὸν.

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἔστεινε πρὸς τὸν στρατηγὸν τὴν χεῖρα, ἣν οὗτος ἠσπάσατο.

Ἡ μεταβολὴ τοῦ πρὸς τὸν στρατηγὸν τρόπου τῆς μαρκεσίας παρετηρήθη ταχέως. Βεβαίως ὀφείλετο αὕτη εἰς τὴν ἀκάματον ἀφοσίωσιν τοῦ ἀξιοματικῶν κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ μαρκεσίου: ἀλλ' ἀπέδωκεν αὐτὴν ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ ἔξοχα αὐτοῦ προτερήματα, τὰ ὁποῖα γυνὴ διακεκριμένη ὡς ἡ μαρκεσία δὲν ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ ἐπὶ πλεῖον. Παρετηρήθη δ' ἐπίσης καὶ ἡ νέα φυσιογνωμία τοῦ ἀξιοματικῶν, τὸ ἐλεύθερον τῶν τρόπων αὐτοῦ, ἡ ἐνδόμυχος καὶ μεγάλη χαρὰ, ἥτις, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ ὕπῳς κρύψῃ αὐτὴν, ἀπεκαλύπτετο

ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ προσώπου, τῆς εἰλικρινείας τοῦ μειδιάματος, τῆς καθαρότητος τοῦ βλέμματος αὐτοῦ. Ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς ὀδυνηρᾶς στενοχωρίας ἥτις ἐπέεζεν αὐτὸν, δὲν ἦτο πλέον ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. Καὶ αὐτὰ τὰ παιδία παρετήρησαν τὴν μεταβολὴν: ἡ δὲ βαρονίς, ὁ Κ. Πιὰρ καὶ ὁ ἀββᾶς Μουρὸν ἤρξαντο νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶχε βαθμὸν καὶ θέσιν ἀνωτέρων ὧν εἶχεν ἀναγγεῖλαι, ὥστε ἡ ἐκπληξὶς αὐτῶν δὲν ὑπῆρξε μεγάλη ὅτε ἡ μαρκεσία ἐξεμυστηρεῦθη εἰς αὐτοὺς τὸν τίτλον καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀδριανοῦ. Ὁ σκοπὸς τῆς κυρίας Σιρέ, ἀνακοινοῦσας ταῦτα εἰς τὴν βαρονίδα, ἦτο νὰ πείσῃ αὐτὴν ὅπως ἀπέλθῃ εἰς Παρισίους, ἐνθα, ὠφελουμένη ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τοὺς ἰσχύοντες εὐπατρίδας, ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν χάριν τοῦ στρατηγοῦ Βερθελλῶ, ἴσως δὲ καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Ἡ ἀγαθὴ γραῖα προθύμως συνένευσεν εἰς τοῦτο, διότι ἠγάπα τὸν στρατηγὸν καὶ, ἅμα ἀφικομένη εἰς Παρισίους, ἤρξατο νὰ ἐνεργῇ: ἀλλ' ὄφειλε νὰ φέρηται μετὰ πολλῆς περισκέψεως, τὰ δὲ διαθήματα αὐτῆς ἦσαν ἐξ ἀνάγκης πλήρη ἐπιτηδειότητος καὶ δὲν ἀπέληγον ταχέως. Ἐγραψεν εἰς Σιρέ καθ' ἑβδομάδα καὶ, μετὰ δύο μῆνας, καὶ τοὶ ἐλπίζουσα εὐτυχῆς ἀποτέλεσμα, δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο.

Ὡς πρὸς τὴν μαρκεσίαν καὶ τὸν στρατηγὸν οἱ δύο οὗτοι μῆνες ὑπῆρξαν μεστοὶ εὐτυχίας. Δὲν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἠγαπῶντο καὶ ἔζων ἐν μυστικῇ τινι συνεννοήσει τῶν καρδιῶν καὶ τῶν σκέψεων, ἥτις ἠῤῥεσαν καθ' ἑκάστην. Δὲν ἀνεύρισκον πλέον τὰς ἀθῶας ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος, ἀνεκάλυπτον ὅμως μετ' εὐδαιμονίας ὁ εἰς παρὰ τῷ ἑτέρῳ τὴν μαγικὴν ἐκείνην λεπτότητα τῶν γενναίων αἰσθημάτων, τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὰς εὐγενεῖς φύσεις, τὴν ἀναπτυσσομένην καὶ ὀριμάζουσαν ὑπὸ μόχθου τοῦ ἀγῶνα τοῦ βίου. Ἄλλως τε ὁ ἀληθὴς ἔρωσ δὲν σύγκειται ἐκ μελαγχολίας μᾶλλον ἢ ἐξ ἐνθουσιασμοῦ; Εὐσέβαστος καὶ συνεσταλμένη παρὰ τῷ στρατηγῷ, εὐμενὴς καὶ γλυκεῖα παρὰ τῇ μαρκεσίᾳ, ἡ ἀγάπη αὐτῶν ἦτο ἐπ' ἴσης βαθεῖα. Ἡ κυρία Σιρέ ὑφίστατο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἐπιβρόχον τοῦ ἐξόχου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ δὲν ἀπέφευγεν αὐτὴν.

Ὁ πένθιμος πύργος ἤλλαξε καὶ αὐτὸς ἔβιν' τὰ δένδρα κλαδευθέντα δὲν ἀπέκρυπτον πλέον τὰ παρὰ θύρα αὐτοῦ ἢ κιγκλιδωτὴ πύλη, ἥς τὰ κεχρυσωμένα κοσμήματα ἀπῆλλάγησαν τῆς σκωρίας, ἐκινεῖτο εὐκόλως ἐπὶ τῶν στροφῶν αὐτῆς: εἰς τὴν αὐλὴν, καθαρισθεῖσαν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ χόρτων καὶ στρωθεῖσαν ἑκατέρωθεν δι' ἄμμου, εἰσῆρχοντο καθ' ἑκάστην, μετὰ μεσημβρίαν, ἐλαφρὰ ἄμαξα καὶ σφοιγῶντες ἵπποι, διότι ὁ στρατηγός, ἐπικαλούμενος

τὴν ὑγείαν τῶν παιδιῶν καὶ τὰς εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν ἀναγκαίαις διασκεδάσεις, εἶχε πείσει τὴν κυρίαν Σιρὲ νὰ ἐξέρχηται εἰς περίπικτον καὶ ἡμέραν ἐν ᾧ δὲ συνώδευεν αὐτὴν ἐπιπικτος μετὰ τῆς Ἐστέλλης καὶ τοῦ Ἐδουάρδου, ἡ μαρκεσία, καθημένη ἐν τῷ τῆς ἀμάξης, ἐρρίγιε ἐξ ἀγάπης καὶ ὑπερηφάνειας μετ' ἐπιτηδείας φιλαρεσκείας εἶχεν ἀνεπιστήτως μεταβάλλει τὴν ἐνδυμασίαν αὐτῆς, καὶ πόρρω ἀπέειχεν ἢ τὴν τῶν μονοτόνων ἐκείνων ἐνδυμάτων ἅτινα ἐφάνοντο περιβάλλοντα αὐτὴν δι' αἰωνίου πένθους ἄνθος, ταινίαν, ἀδάμας ἀνήγγελλε τὴν ἐξέγερσιν τῆς γυναικείας φύσεως· οἱ δὲ χαρακτῆρες αὐτῆς, μὴ πιεζόμενοι πλέον ὑπὸ τῆς λύπης, ἐγένοντο γλυκύτεροι.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἡ βαρονίς ἐπανήλθε φέρουσα αὐτὴ τὴν εἰδήσιν ὅτι ὁ στρατηγὸς Βερθελώ οὐ μόνον εἶχε τύχαι χάριτος καὶ ἀνακληθῆ εἰς τὴν ἐνεργητικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ καὶ διωρίσθη ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς ὑπομεραρχίας ἐνὸς τῶν γειτονεύοντων νομῶν. — Τόρα, στρατηγὸς εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ γραῖα, πρόσθε μὴ ὑποπέσης πάλιν εἰς τὸν ἰακωβιτισμὸν. Ἐγγυήθη πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τῆς πίστεώς σου. Ἄλλως τε, προσέθηκε μετ' εὐμενοῦς τινος εἰρωνείας, ἡ μαρκεσία ἔχει καλὰς ἀρχὰς καὶ βλέπεις ὅτι, πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν, σὲ ἐτοποθέτησα πλησίον τῆς.

Μετὰ τινὰ καιρὸν, ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀφοῦ πρότερον συνεφωνήθη ὅτι ἐμελλε νὰ διέρχηται κατὰ μῆνα εἰς τὸν πύργον ὅσας στιγμάς ἐλευθερίας εἶχεν. Αἱ ἡμέραι ἐκείναι ἦσαν ἡμέραι εὐτυχίας· οἱ ἐν τῷ πύργῳ ὠμίλου περὶ αὐτῶν ἐκ τοῦ πρότερου καὶ συνήρχοντο ὅπως ὑποδεχθῶσι τὸν στρατηγὸν· οὗτος δ' ἐφθανε μετὰ στρατιωτικῆς ἀκριθείας, ἐντὸς ἀμάξης συρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων περιβρεομένων ἰδρωτὶ· ἐχαίρει τὴν μαρκεσίαν, καὶ ἀμφότεροι, σφίγγοντες τὰς χεῖρας ἀλλήλων, ἠδύνατο νὰ ἐννοήσωσιν ὅπως ἦσαν εὐτυχεῖς ἐνηγκλιζέτο μετὰ ταῦτα τὴν Ἐστέλλην καὶ τὸν Ἐδουάρδον καὶ εἶται φιλικὴν χεῖρα πρὸς τὸν Πιάρ καὶ τὸν Ἀββῆν. Ἐπειτα δ' ἐπορεύετο πρὸς τὸν μαρκεσίον, ὅστις, βλέπων αὐτὸν διὰ τοῦ παραθύρου, μεταίχε τῆς κοινῆς χαρᾶς. Οὗτος, περίλυπος κατὰ τὴν πρώτην ἀναχώρησιν τοῦ στρατηγοῦ, εἰς βαθμὸν ἐμπνεύσαντα ἀνησυχίας περὶ τῆς ὑγείας του, ἐφάνετο τέλος αἰσθανόμενος τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου τὴν μεταξὺ τῶν περιοδικῶν αὐτοῦ ἐπανόδων καὶ τὸ πολὺ εἰδείκνυε σημεῖα τινὰ δυσαρκεσίας ὡς ἂν ἡ ἐπίσκεψις ἀνεβάλλετο ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Κατὰ τὰ ἄλλα διήγεν ὑγιῶς, ὁ δὲ ἰατρὸς ἐρρίγιε ὅτι ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ γέρον.

Πολλὰ παρήλθον ἔτη καὶ οὐδέποτε πλέον ἐγένετο λόγος μεταξὺ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς μαρκεσίας

περὶ τοῦ ἀπαισίου μυστικοῦ. Ἀλλ' ἡ κυρία Σιρὲ ἀνελογίζετο ἄρα γε αὐτό; Ἐνίοτε· διότι, ἀν ἀκλόνητος πεποιθήσεις, δικτηρηθεῖσα ἐπὶ δέκα ἔτη μίσους καὶ ἀπελπισίας, δὲν ἐκμηδενισθῆ ὑπὸ ἀκαταμάχητων πραγμάτων, δὲν δύναται ὁ ἔχων αὐτὴν νὰ μεταβῆ, ἀνευ ἀκουσίων καὶ σκληρῶν ἀμφιβολιῶν, εἰς τὴν ἐναντίαν γνώμην. Ἡ δρμὴ τῆς καρδίας παραφέρει, ἡ εὐγλωττία τῶν αἰσθημάτων πείθει ἡμᾶς, τὸ γενναῖον τοῦ χαρακτῆρος ἐξανίσταται, καὶ ὅμως ὑπάρχουσι στιγμαὶ ἀπαισίου καθ' ἃς ἡ ἔξις τοῦ παρελθόντος καταλαμβάνει ἡμᾶς διὰ τῆς ψυχρᾶς αὐτῆς χειρὸς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ μαρκεσία ἀμφιβάλλε· μάτην προσεπάθει ν' ἀπωθήσῃ τὴν ἀμφιβολίαν· αὕτη καταδίωκε καὶ οὐδόλως καταλιμπανεν αὐτὴν. Ἀληθὲς ὅτι παρόντος τοῦ στρατηγοῦ ἀνέπνεε, διότι ἡ εἰλικρινὴς ἐκείνη φυσιογνωμία, οἱ λάμποντες ὀφθαλμοί, ἡ ἀτάραχος φωνὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ψευθῶσιν· ἀλλ' αὐτοῦ ἀπερχομένου, ἡ ἀμφιβολία ἐπανήρχετο· μὴ δυναμένη ν' ἀποφεύγῃ αὐτὴν, προσεπάθει μάτην νὰ τὴν καταπολεμήσῃ· ἀνεπόλει τὴν φρικτὴν σκηνὴν τῆς κλειδός. Ἡ ἀπόδειξις ἦν ἐξήτει δυνατὸν νὰ εὑρίσκετο εἰς τὸ γραφεῖον· ἀλλ' ἂν δὲν εὑρισκον αὐτὴν, ποῦ ἡ εὐτυχία ἐκείνη, ἡ τοσοῦτον ποθητὴ, ἦν ὅμως αὐτῇ αὕτη ἐτάρασεν;

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 ἔτους διεξήχθη παράδοξος δίκη. Ὁ Κονιάρ, ἀρχαῖος κκοουργος, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἀρχίσασα πρὸ πολλοῦ καιροῦ, εἶχε βραδύνει, διότι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσιν ἀρχαῖοι συνδεσμῶται τοῦ κατηγορουμένου, ὧν ἡ ἀνεύρεσις ἦν δύσκολος, εἶχε δὲ ζητηθῆ καὶ ἡ ἀναίρεσις τῆς ἀποφάσεως καὶ ἡ βασιλικὴ χάρις. Ἄλλως τε ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἦτο παράδοξος. Ἀποσταλεὶς νεώτατος εἰς τὸ δεσποτικὸν ὡς ἐνοχὸς ἀναίρεσεως καὶ κλοπῆς, κατώρθωσε μετὰ τινὰ ἔτη νὰ δραπετεύσῃ εἰς Ἰσπανίαν, ἐκεῖ δὲ ἀπαντήσας, εἰς ἔρημον στενὸν, ἀζωματικὸν τινὰ Γάλλον, τὸν κόμητα Σαιντ-Ἐλὲν, ἐδολοφόνησεν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τύχην ὁμοίαζε πρὸς τὸ θῦμα αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κόμητα· βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ διαβατηρίου καὶ τινῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀποθάνοντος, ὧν ἐμελέτησε καλῶς τὸ περιεχόμενον, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἔχων ἀπίστευτον τόλμην καὶ σπάνιον πνεῦμα βραδιουργίας, ἐπέτυχεν εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην. Μετὰ τὸ 1815, εὐνοϊκῶς περιστάσεις καὶ ἡ ἐξημμένη αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλείαν ἀφοσίωσις ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς μέγαν βαθμὸν, τὸν τοῦ υποστρατήγου· ἔφερε δὲ θρασείως τὸ τίτλον τοῦ κόμητος. Ἀλλὰ, δυστυχῶς δι' αὐτὸν, κατὰ τινὰ ἐπιθεώρησιν, γενομένην ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως, δύο τῶν ἀρχαίων συνδεσμοτῶν ἀνεγνώρισαν αὐτόν· μὴ θέλων δὲ ἢ μὴ δυνά-

μένος νὰ θεραπέυσῃ τὰς ἀπλήστους ἀπαιτήσεις τῶν δύο ἐκείνων ἀνθρώπων, κατεμνήσθη μετ' ὀλίγον ὑπ' αὐτῶν καὶ οὕτως ἡ τύχη του συνετρίβη. Εἰ καὶ τὰ συμβάντα ταῦτα εἶχον προξενήσει πολὺν θόρυβον καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σιρὲ ὀλίγος μόνον λόγος εἶχε γίνεαι περὶ αὐτῶν, διότι, ὡς ἂν ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ἀββῆς ἤρχιζον τὴν ὀμιλίαν, ἡ μαρκεσία, εἴτε παρόντος εἴτε ἀπόντος τοῦ στρατηγοῦ, μετέτραπεν αὐτὴν· καὶ τῷ ὄντι, ὅποια καὶ ἂν ἦτο ἡ μεταξὺ τοῦ κόμητος Βερθελώ καὶ τοῦ κόμητος Σαιντ-Ἐλὲν ἀπόστασις, ὑπῆρχον, ἐκτὸς τοῦ φόνου, παράδοξοι καὶ φρικτὰ ἀναλογίαι εἰς τὰς τύχαι τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων. Καθ' ἣν ἡμέραν αἱ ἐφημερίδες ἀνήγγειλαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ Κονιάρ, ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ γραῖα βαρονίς εὑρίσκοντο εἰς τὸν πύργον. Ἡ κυρία Κριλί ἦτο φλύαρος καὶ, εἰ καὶ οὐδεὶς ἀπῆντα, ὠμίλησεν ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ συμβάντος καὶ περὶ τῶν παραδόξων περιπετειῶν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔζων. — Εἰξέυρετε, εἶπε, ποῖαν ἰδέαν εἶχον πάντοτε ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν δίκην; — Καὶ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον ὡς θέλουσα νὰ βεβαιωθῆ περὶ τῆς προσοχῆς τῶν συνδαιτυμόνων. Ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ μαρκεσία ἔσχον ἀπαισίον προαισθημα καὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα πλήρες ἀνησυχίας.

— Ἔχω τὴν ἰδέαν, ἐπανέλαθεν ἡ βαρονίς, ὅτι αὐτὸς ὁ περίφημος Σαιντ-Ἐλὲν εἶναι ἴσως ὁ νέος ὅστις με ἐκλεψε τοὺς ἀδάμαντάς μου.

Ὁ στρατηγὸς προσεπάθησε νὰ πλησιάζῃ τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη ὅπως κρύψῃ τὴν συγκίνησιν του, ἀλλ' ἡ χεῖρ αὐτοῦ ἔτρεψε τοσοῦτον, ὥστε ἀπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Παράδοξον ἰδέαν ἔχετε, μητὲρ μου, ἐτραύλισεν ἡ μαρκεσία.

— Ὅχι τόσον, κόρη μου. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος εἶχε καλὸν ἐξωτερικόν, συμπεριφορὰν καὶ τρόπους. Ἦτο ἱκανὸς νὰ κατορθώσῃ πολλά.

Ἡ κυρία Σιρὲ ὠχρίασε τοσοῦτον, ὥστε οἱ ἄλλοι ἔσπευσαν πρὸς αὐτὴν· ἐκείνη δὲ, προσπαθίσασα ἀδιαισθησίαν, ἀπεχώρησεν. Ὁ στρατηγὸς ἐπορεύθη μετὰ μικρὸν εἰς ἀναζήτησίν τῆς καὶ ἀνεύρεν αὐτὴν κεκλιμένην ἐπὶ καθίσματος τοῦ κήπου, κρύπτουσαν τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν καὶ κλαίουσαν· ἀνεγείρας δὲ αὐτὴν·

— Ἐξήσαμεν πλησίον ἔξ ἔτη, εἶπε, καὶ ἀκόμη ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς ἀθωότητός μου· γνωρίζω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀκούσιον, ἀλλ' εἶναι ἀληθές.

— Λοιπόν! ναί, ἀπεκρίνατο ἐκείνη, ἀμφιβάλλω· ἀλλὰ δὲν πταίω, καὶ σὲ ζητῶ συγχώρησιν γονυπετῶς.

Ἐν ᾧ δ' ἐκλίνε γόνυ, ὁ στρατηγὸς ἐλύσας περιεπτύξατο αὐτὴν.

— Εἶσαι, εἶπε μετ' ἀφάτου λύπης, ἐξ ἐκείνων

οἵτινες δὲν πιστεύουν ἂν δὲν ἴδουν καὶ ἐγγίσουν. Εἶθε νὰ μὴ σε τιμωρήσῃ ποτὲ ὁ Θεός!

Ταῦτα δ' εἰπὼν, συνώδευεν αὐτὴν εἰς τὸν πύργον καὶ οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐφάνη ἐκτοτε ὡς πρὸς τοὺς τρόπους αὐτῶν. Ὁ στρατηγὸς ἐπανήρχετο, ὡς τὸ σῦνηθε, κατὰ μῆνα, ἀλλ' ἦτο περίλυπος ἡ ἐπεδείκνυε χαρὰν θορυβίωδην καὶ πλαστήν· προσεπάθει ν' ἀποφεύγῃ τὰς σκέψεις. Ἡ δὲ κυρία Σιρὲ, δειλὴ καὶ εὐπειθής, ἐφοβεῖτο μὴ προσέβαλεν αὐτὸν διὰ παντός καὶ μόλις ἐτόλμα νὰ ὑψώσῃ πρὸς αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμούς. Παρήλθεν ἡ γλυκεῖα καὶ πλήρης ἐμπιστοσύνης εὐδαιμονία, ἥτις ἐπὶ πολὺ ἐθαυκάλισεν αὐτούς· ἠγαπῶντο παραφρόως καὶ οὐδ' ἐγίνωσκον πλέον νὰ ἐκδηλώσῃ πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀγάπην αὐτῶν. Μίαν τῶν ἡμερῶν, μετὰ τινὰς μῆνας, περιεπάτησαν ἐπὶ πολὺ περιφρόντιδες καὶ σιωπηλοί· ὁ στρατηγὸς ἐφάνετο λαβῶν εἰδήσιν ἢ ἐδίσταζε νὰ κοινοποιήσῃ τῇ μαρκεσίᾳ, ἡ δὲ κυρία Σιρὲ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν.

— Φίλη μου, εἶπε τέλος, εἴμεθα καὶ οἱ δύο δυστυχεῖς· πρέπει νὰ χωρισθῶμεν.

— Ἄ! ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς πενθίμου, τὸ εἶχε προῖδει.

— Εἶναι ἀνάγκη, ἐπανέλαθε· τοῦλάχιστον δὲν θὰ ὑποφέρωμεν πλέον ὁ εἰς ἐξ αἰτίας τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἕνεκα περιστάσεων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μας, καὶ θὰ ἀντλήσωμεν τὰς ἀναγκαίαις δυνάμεις, σὺ μὲν διὰ νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὅποιαν δὲν ἔχεις, ἐγὼ δὲ τὸ θάρρος τὸ ὅποιον με ἐγκατέλιπεν. Ἄλλως τε, προσέθηκε προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ, ἡ ἀπουσία μου δὲν θὰ διαρκέσῃ πολὺ.

— Καὶ ποῦ θὰ ὑπάγῃς;

— Εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ πόλεμος ἀπεφασίσθη καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀρχίζει· ἐπειδὴ δὲ γνωρίζω τὸν τόπον με ἐπρότειναν νὰ ἀναχωρήσω πρῶτος καὶ ἐδέχθην.

— Καὶ ἂν φρονεῖς; εἶπεν ἐκείνη ὠχρίασα.

— Μήπως φρονεῖται κανεὶς! ἀπῆντησεν ὁ στρατηγὸς κινῶν τοὺς ὤμους. Ἄλλοτε, δὲν λέγω, ἂν καὶ ἐπολέμωσα πέντε ἔτη εἰς τὴν Ἰσπανίαν χωρὶς κἂν νὰ συγγρανίσθω· ἀλλὰ τὴν σήμερον, οὔτε κἂν θὰ κτυπηθῶμεν· θὰ κάμωμεν ἀπλοῦν στρατιωτικὸν περίπατον.

— Ἰπαγε λοιπόν, εἶπεν ἡ μαρκεσία, διότι ἴσως ἔχεις δίκαιον· ἀλλ' ἔσο φρόνιμος καὶ ἐπίστρεψε ταχέως. Πρὸ πάντων, ὁ Θεὸς νὰ με προστατεύσῃ.

Γ.

Ὁ κατὰ τῆς Ἰσπανίας πόλεμος ἐμελλε πράγματι νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀνοιξίν τοῦ 1823, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησεν ἐν ἔτος πρότερον, ἔχων ἀποστολὴν σχεδὸν διπλωματικὴν, ὅπως ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τοῦ δημοσίου πνεύματος καὶ μελετήσῃ τοὺς πόρους τοῦ τόπου. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ φόβοι τῆς κυρίας Σιρὲ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἦν ἡγάπα δὲν ἠδύ-

ναντω νά ὦσι σπουδαῖοι ἀρ' οὐ ὁ πόλεμος δὲν εἶ-
χεν εἰσέτι κηρυχθῆ. Ἄλλως τε μετ' ὀλίγον ἢ κατὰ-
στασις τῆς ὑγείας τοῦ συζύγου παρέσχεν εἰς τὴν
μαρκεσίαν ἀφορμὴν σπουδαίας ἀνησυχίας. Ἀρ' ἤς
ἡμέρας ὁ στρατηγὸς εἶχε ξενισθῆ εἰς τὸν πύργον,
ὁ τοσοῦτον ἀτελής βίος τοῦ βλακῆς ἐφωτίζετο ὑπό-
τινων λάμπων ουχὶ λογικοῦ ἀλλ' αἰσθησεως ἐνόει-
τάς ἀρίξεις καὶ ἀπελεύσεις τοῦ φίλου αὐτοῦ, ὑπε-
λόγιζε τὴν διάρκειαν τῶν ἀπουσιῶν του, καὶ ἐξέ-
φραζε, κατὰ τὰς περιστάσεις, τὴν χαρὰν ἢ τὴν λύ-
πην αὐτοῦ. Ὅτε ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησε τελευταῖον
καὶ δὲν ἐπανῆλθε μετὰ ἓνα μῆνα, ὁ μαρκεσίος ἔδω-
κε σημεῖα ἐσχάτης ταρχῆς, ἢ δὲ ταρχῆς αὐτῆ
ἐγένετο σφοδρότερα κατὰ τοὺς ἀκολούθους μῆνας
καὶ ἀπέληξε τέλος εἰς θλίψιν βραβεῖν καὶ σιωπῆν,
διότι ἡ μόνη ἀγάπη, ἣν ἠδύνατο νά ἐννοήσῃ καὶ
εἰς ἣν εἶχε συνειθίσει, ἐξέλιπε. Ὁ βλάς ἐφθινε λοι-
πὸν ἐπισθητικῶς, εἰ καὶ βραδέως, ἢ δὲ λύπη κατέ-
τροψε καθ' ἡμέραν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἤνετο τὴν
τροφὴν, δὲν ἐφρόντιζε πλέον περὶ τῶν εἰκόνων αὐ-
τοῦ καὶ ἐκάθητο ἀκίνητος, βλέπων πάντοτε διὰ τοῦ
παραθύρου, ἐκπέμπων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀσθε-
νεῖς καὶ θρηνώδεις φωνάς καὶ κλείων τὰς χεῖρας
μετὰ τσαύτης ἐπιμονῆς, ὥστε οἱ ὄνυχες εἰσέρχοντο
εἰς τὸ κρέας. Πάντες περιποιοῦντο αὐτὸν, πρὸ πάν-
των δὲ ἡ κυρία Σιρέ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ προσε-
χὲς αὐτοῦ τέλος ἐφάνη βέβαιον καὶ ὄντως, θερινήν
τινα πρωτῶν τοῦ 1823 ἔτους, εὔρον αὐτὸν ἀπνουν
ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἐν ᾧ δ' οἱ ἄλλοι ἐπένθουν καὶ ἔ-
κλαιον περὶ τὸν θανόντα, ἡ κυρία Σιρέ, τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἔχουσα ξηροὺς, προσεπάθει νά κρύψῃ πυρετώ-
δη ἀνυπομονησίαν ὅτε ἐσαθάνωσαν αὐτὸν, ἔλαθε
τὴν ἐκ χάλυβος ἄλυσιν καὶ τὴν κλειδα, τὴν δ' ἐ-
παύριον, ἐν ᾧ ἐτελεῖτο ἡ κηδεία, ὠφελουμένη ἐκ
τῆς μονώσεως, ἐπορεύθη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ συζύ-
γου καὶ ἤνοιξε τὸ συρτάριον διὰ τρεμούσης χεῖρός.
Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲν εἶδε τὸ συρτάριον ἐφαί-
νετο κενὸν ἢ δὲ μαρκεσία ἠσθάνθη ἐκυτὴν λειποψυ-
χοῦσαν καὶ εἴλκυσε βιαίως αὐτό τότε, εἰς τὸ βά-
θος, εἶδεν ἐπιστολὴν ἣν ἤρπασεν ἀμέσως. Ἐπ' αὐ-
τῆς ἦν γεγραμμένον « Νά μὴ ἀνοιχθῆ ἢ μετὰ
θάνατόν μου. » καὶ κάτωθεν « Πρὸς τὴν μαρκε-
σίαν Σιρέ. » Ἡ μαρκεσία ἀπεσφράγισεν αὐτήν.

« Κυρία, ἔγραψεν ὁ Κάρολος, σὲ ἀγαπῶ καὶ δὲν
μὲ ἀγαπᾷς. Νομίζω ὅτι ἡ λύπη καὶ τρομερὰ τύψις
τῆς συνειδήσεως θὰ συντάμωσι τὴν ζωὴν μου. Γρά-
φω ταῦτα διὰ νά ἀποδώσῃς δικαιοσύνην, μετὰ τὸν
θάνατόν μου, εἰς τὸν δυστυχῆ ὃν ἠγάπα βεβαίως
καὶ ὅστις ἐθυσίασθη ὑπὲρ ἐμοῦ. Ὁ Ἀδριανὸς εἶναι
ἀθῶος ἀπὸ τῆς κλοπῆς δι' ἣν κατηγορήσεν ἐκυτὸν. »
Εἶπετο διήγησις τοῦ συμβάντος ὁμοίως καθ' ὅλα
πρὸς ἐκείνην τοῦ στρατηγοῦ. Ἡ κυρία Σιρέ δὲν εἰδί-

σταζε πλέον, διότι ἐκράτει ἀνά χεῖρας τὴν πρόδη-
λον καὶ ψηλαφητὴν ἀπόδειξιν ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐζή-
τει. Ἡσθάνθη τὴν γαλήνην καταλαμβάνουσαν αὐ-
τήν, ἐγέστατο τὴν θριαμβικὴν χαρὰν τῆς βεβαιό-
τητος, καὶ πρῶτον τότε ἡ ὑπερήφανος αὐτῆς καρ-
διά, ἢ μέχρις ἐκεῖνης τῆς στιγμῆς ὑπὸ τῆς ἀνησυ-
χίας καταβιβρωσκομένη, ἤρξατο πάλλουσα ἀφώθως.
Ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀνὴρ ἦτο ἄξιος αὐτῆς· πρὸς δὲ
τὸν μαρκεσίον οὐδ' οἶκτον κἄν ἠσθάνθη, ἀλλ' ἐξ
ἐκνότητος μίσος· μὴ δὲν ἦτο ὁ μόνος αἴτιος κακοῦ
τὸ ὁποῖον ἐπληρόθη ἀνάνδρως, ὡς καὶ εἶχε πράξει
αὐτὸ, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀρ' οὐ
ἐπέβλαβεν εἰκοσιν ἔτη λύπης εἰς τὰ θύματα του; Ὁ-
θεν, ὅτε ἀνηγγέλθη εἰς τὴν μαρκεσίαν ὅτι οἱ παρακο-
λουθήσαντες τὴν κηδεῖαν ἐζήτησαν νά προυνισασθῶ-
σιν ὅπως συλλυπηθῶσιν αὐτήν, δὲν ἠθέλησε νά τοὺς
δεχθῆ, φοβουμένη μὴ κρύψῃ κακῶς ἀπ' αὐτῶν τὴν
ὀλίγην αὐτῆς λύπην. Τὰ τέκνα αὐτῆς, συγκεκριη-
μένα ἔτι ἐκ τῆς τελετῆς, ἤλθον καὶ ἐβρίβησαν
κλαίοντα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ἀλλ' ὑπεδέξατο αὐτὰ
μετ' ἀδικφορίας καὶ ἔσπευσε νά καταλίπῃ αὐτὰ ὅ-
πως γράψῃ τῷ στρατηγῷ.

Ὁ γαλλικὸς στρατὸς, μετ' εὐκόλους νίκας, διήρ-
χετο τότε τὴν Ἰσπανίαν ὅπως πολιορκήσῃ τὰ Γά-
δαιρα, ἐνθα εἶχον καταφύγει αἱ βουλαὶ μετὰ τοῦ
βασιλέως Φερδινάνδου τοῦ Ζ'. Ὁν ἐκράτουν αἰχμᾶ-
λωτον ἢ δὲ πόλις ἐκείνη δὲν ἤθελε βραδύνει νά κυ-
ρνευθῆ. Ἡ μαρκεσία, ἀγγέλλουσα εἰς τὸν στρατη-
γὸν τὸν θάνατον τοῦ Καρλόου καὶ τὰ μετ' αὐτὸν,
τὸν παρεκίνησε νά ἐπανέλθῃ. Ἐγράψε πυρεττοῦσα,
διότι ἐφοβεῖτο ὅτι φοβεῖτο τοὺς κινδύνους τῆς ἐφόδου
ἰκανὰ εἶχε διαπράξει ὁ Ἀδριανὸς κατὰ τὸν στρατιω-
τικὸν αὐτοῦ βίον ὥφειλε νά ἐπανέλθῃ ἀνυπερθέτως·
ταῦτα δὲ γράφουσα, οὐδ' ὀλίγως ἀνελογίζετο τὰς ἀ-
παιτήσεις τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς· μὴ ἀποκαλύ-
πτουσα ὅλως, ὡς ἐκ τινος εὐπρεπείας, τὰ περὶ τῆς
μελλούσης αὐτῶν εὐτυχίας σχεδιά τῆς, ὑπηνίττετο
αὐτὰ. — Γράψασα δὲ καὶ πέμψασα τὴν ἐπιστολὴν,
ἠσθάνθη πλείονα ἡσυχίαν καὶ ἐπανέλαθεν ἀπὸ τῆς
ἐπαύριον τὸν συνήθη βίον μετ' ἡρεμίας καὶ τινος εὐ-
θυμίας πρωτοφανοῦς εἰς αὐτήν. Ἐν τούτοις οὐδεμίαν
ἀπάντησιν ἐφθασεν. Ναι μὲν ἔλαθε δύο ἐπιστολάς
τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλ' ἀρχαιοτέρως ἐκεῖνης ἦν εἶχε
γράψῃ πρὸς αὐτόν. Ἠρξατο λοιπὸν ἀνησυχουσα καὶ
μετ' ὀλίγον δὲν ἠδύνατο πλέον νά κρύψῃ τὴν ταρχῆν
αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ ἐφημέριου. Ἡ-
μέραν τινὰ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καθ' ἣν ὁ ἱατρός,
ἀνησυχῶν ὡς ἐκ τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς ἐρεθισμοῦ, συν-
εβούλευσε νά φροντίξῃ ἑαυτήν. — Ἄ! ἀπήντησεν,
ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι πρὸ ὀκτώ ἐτῶν παρομοίαν
ἡμέραν ἐπεσεν αἱματόφυρτος ἐδῶ ἐμπρός! — Ἡ βρα-
δεῖα ἀλλ' ἰσχυρὰ αὐτῆ ἐκρηξίς τρυφερότητος καὶ

ζωῆς παρὰ γυναικί χαρκτηῖρος τοσοῦτον σταθεροῦ
καὶ ἀνδρικοῦ ἐφόβιζε τὸν ἀββᾶ Μουρόν, διότι ἡ
θρησκεία καταδικάζει τὰς ζωηρὰς ταῦτας ἐκδηλώ-
σεις καὶ τὸν τοιοῦτον σάλον τῆς ψυχῆς. — Μὴ με
ἐπιπλήττετα, πάτερ μου, ἔλεγεν αὐτῷ ἡ κυρία Σιρέ·
οὐδέποτε ἠγάπησα περισσότερο ἢ τώρα τὸν Θεόν.
Αἰσθάνομαι τόσον τὴν ἀνάγκην τῆς εἰς τὴν ἀγαθό-
τητά του πίστεως!

Ἐν τούτοις παρήρχετο ὁ χρόνος· περὶ τὰ τέλη
τοῦ ὀκτωβρίου ὁ στρατὸς ἐμελλε νά προσβάλῃ τὰ
ὑψώματα τοῦ Τροκαδέρου, τὰ ὑπερασπιζόντα τὰ
Γάδαιρα, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀνεμένετο ἡ
ἐκπόρθησις ἢ ἡ παράδοσις τῆς πόλεως. Ἡ μαρκεσία,
μὴ λαβοῦσα ἀπάντησιν τοῦ στρατηγοῦ, ἦν δύσελ-
πικ καὶ πλήρης ἀπαισιῶν προαισθημάτων. Ἡμέραν
τινὰ μετὰ Μεσημβρίαν, ἔβαινε πρὸς τὴν μεγάλην ὀ-
δὸν περιμένουσα τὸν ταχυδρόμον, ὅτε εἶδε τὸν Κ.
Πιάρ καὶ τὸν ἀββᾶ Μουρόν, ἐφάνη δ' εἰς αὐτὴν ὅτι,
ιδόντες αὐτήν, ἀμφότεροι ἔστησαν πρὸς στιγμὴν ὡς
δισταζόντες. Καὶ καὶ μὲν δὲν ἠδυνήθη νά διακρίνῃ,
διὰ τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἐκφρασιν τοῦ προσώπου αὐ-
τῶν, ἀλλ' ὁ τρόπος τῶν ἐφάνη εἰς αὐτὴν καταβε-
βλημένος, τὸ δὲ βῆμα ἐσπευσμένον ἄμα καὶ βραδύ.
Ὁ ἀββᾶς ἐκράτει ἀνά χεῖρας χερτῖα, περιέχοντα
βεβαίως εἰδήσεις, ἀλλ' ὁποίας; Ἡ μαρκεσία ἠθέλησε
νά δράμῃ πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ὅτε ὅμως
ἐπλησίασαν, ἐμάντευσε δυστυχίαν.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἀββᾶς, ὁ στρατηγὸς μὲ ἔ-
γραψεν εἶναι πληγωμένος βαρέως, βαρύτερα.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ἐκείνη, ἀπέθανεν.

Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἱατρός ἐσιώπων.

— Ἀλλὰ, ἐπανέλαθε μετὰ γλυκύτητος ὁ ἱερεὺς,
ἐντὸς τοῦ γράμματός μου ὑπῆρχε καὶ ἐν δι' ὑμᾶς.
Ἴδου αὐτό.

Ἡ μαρκεσία, τρέμουσα, ἔλαθεν, ἀπεσφράγισε τὴν
ἐπιστολὴν καὶ ἀνέγνω αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡς-
τε οἱ δύο ἄνδρες ἠδυνήθησαν ν' ἀκούσωσι.

« Φίλη μου, ἔγραψεν ὁ στρατηγός, ἐπληρώθη
θνηκτοφῶρος. Τὸ γράμμα τοῦτο θὰ σταλῆ ὅταν δὲν
ὑπάρχω πλέον. Τὸ διευθύνω πρὸς τὸν ἀγαθὸν μας
ἐφημέριον, ἐπιθυμῶν ὥστε ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου
μου, φθάνουσα δι' αὐτοῦ, νά σὲ λυπήσῃ ὀλιγώτερον.
ἔχε θάρρος. Ἀποθνήσκω εὐτυχῆς διότι γνωρίζω τέ-
λος ὅτι ἀγαπῶμαι ὑπὸ σοῦ καὶ ὅτι μὲ θεωρεῖς ἄξιον
τῆς ἀγάπης σου. Τὸ γράμμα σου μὲ συνώδευσε
πανταχοῦ. Τὸ ἔλαβον ὀλίγως ὥρας πρὸ τῆς ἐφόδου.
Τὸ εἶχον πλησίον τῆς καρδίας μου ὅτε ἐπληρώθη.
ἴστε ἡ εὐτυχία μου ἦτο μεγίστη καὶ πᾶσα εὐτυχία
πληρόνεται. Κλαυθρόν με καὶ μὴ μελημονῆς, διότι
σὲ ἀγαπῶ! Χαῖρε, δὲν δύναμαι πλέον νά γράψω. »

Οἱ βραχίονες τῆς κυρίας Σιρέ κατέπεσαν, ἡ κε-

φαλή τῆς ἔκλινε καὶ δύο δάκρυα ἔβρευσαν ἐπὶ τῶν
παρειῶν αὐτῆς.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἀββᾶς, ἐστὲ χριστιανή. Ἐλπί-
ζετε, πιστεύετε!

— Ἄ! ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ θλιβερᾶς πικρίας,
ἔχετε δίκιον, ἀββᾶ. Ἡ πίστις μὲ ἔλειψε πάντοτε.
ἱατρός, προσέθηκεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Κ. Πιάρ,
δώσατέ μοι τὸν βραχίονα, διότι δὲν θὰ δύνηθῶ
ἴσως νά ἐπιστρέψω μόνη, καὶ ἔλθετε αὐριον τὸ πρωτ'
ἔχω μίαν χάριν νά σᾶς ζητήσω.

Δὲν εἶδε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ κατακλείσθη εἰς τὸν
θάλαμόν τῆς. Τὴν δὲ πρωτῶν τῆς ἐπαύριον, κατὰ
τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος, ἡ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐ-
δουάρδος, ὁ Κ. Πιάρ καὶ ὁ ἀββᾶς περιέμενον τὴν
μαρκεσίαν μετὰ σκληρᾶς ἀνησυχίας. Ὅτε δ' εἰσῆλ-
θεν, ἔμειναν ἐκπληκτοὶ ἡ κυρία Σιρέ εἶχεν ἀναλάβῃ
τὰ μελανὰ ἐνδύματα καὶ τὴν παλαιὰν αὐτῆς
καὶ ψυχρὰν ἀπάθειαν. Ἐκάθησεν, εἶπε πρὸς ἕκαστον
λόγους τινάς, μάλιστα δὲ καὶ ἔφραγεν ὀλίγον. Οὐδαίς
ὠμίλησε περὶ τοῦ στρατηγοῦ. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡ
μαρκεσία ἐκράτησε τὴν Ἐστέλλην καὶ τὸν Ἐδουάρδον.

— Παιδιά μου, εἶπεν, ἔχετε ἀρκετὴν ἡλικίαν
ὥστε νά μὴ μείνετε πλέον ἐδῶ· τοῦτο θὰ σᾶς ἔβλα-
πτει. Θὰ ἀνεχωρήσετε λοιπὸν εἰς Παρισίους, μὲ τὸν
Κ. Πιάρ καὶ θὰ ζήσετε ἐκεῖ πλησίον τῆς μητρός μου.

Οἱ παῖδες ἐσιώπησαν καὶ ἔνευσαν ὡς ὑπακούοντες.

Τὴν δὲ τετάρτην ὥραν τῆς ἐσπέρας ἄμαξ ταχυ-
δρομικῆ ἔστη πρὸ τῆς πόλης· ἡ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐ-
δουάρδος ἀπεχωρήσαν τὴν μητέρα. Ἡ δὲ μαρκε-
σία, ἀσπαζομένη τὴν Ἐστέλλην. — Κόρη μου, εἶπεν,
εἴσαι εἰς ἡλικίαν γάμου καὶ γράφω περὶ τούτου εἰς
τὴν μητέρα μου. Ἄλλως τε ἔχεις πλήρη ἐλευθερίαν·
τοῦτο μόνον σὲ συμβουλεύω, νά μὴ νυμφευθῆς ἢ
τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον θὰ ἀγαπήσῃς. Σὺ δὲ, υἱέ μου,
εἶπεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Ἐδουάρδον ἀσπαζόμε-
νον τὴν χεῖρα αὐτῆς, προσπάθησον νά δειχθῆς πάν-
τοτε τίμιος εὐπατρίδης.

Ὁ νεανίας, προσβληθεὶς, ἀνήγειρε βιαίως τὴν κε-
φαλήν· ἀλλὰ τὸ βλέμμα τῆς μητρός ἔλαμπε τοσοῦ-
τον, ὥστε οὐδὲ λέξιν ἐτόλμησε νά εἶπῃ.

Ἡ ἄμαξ ἀπῆλθεν ὅτε δ' ἐκρύβη κάμψασα τὴν
γωνίαν τῆς ὀδοῦ, ἡ μαρκεσία ἔστρεψε περὶ ἑκυτὴν
πένθιμον βλέμμα. — Μόνη, εἶπε, μόνη εἰς τὸν κόσ-
μον! Μίαν ἀγάπην ἠσθάνθη ἐπὶ ζωῆς μου καὶ κα-
τεστράφη ἐκ σφάλματός μου· ἀλλὰ τουλάχιστον,
ἔτυχε καὶ φίλτατέ μου Ἀδριανέ, θὰ ζήσω μὲ τὴν
μνήμην σου, τὴν ὁποῖαν τίποτε δὲν θὰ ἀμαυρώσῃ,
εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἠγαπήθημεν καὶ ὅπου ἠδυνά-
μεθα νά ἀγαπηθῶμεν τόσον.

Ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἡ κυρία Σιρέ ἐζῆσεν ἐν
πλήρει μονώσει, μὴ βλέπουσα πλέον μηδ' αὐτὸν τὸν
ἱατρὸν ἢ τὸν ἀββᾶ· οὗτοι ἤρχοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς

καίρῳ ὅπως μιν θάνατον τὰ κατ' αὐτὴν, αὕτη δ' ἐμήνυσεν ὅτι τοὺς εὐχαρίσται διὰ τὴν περὶ ἐκείνης φροντίδα. Ἀπαξ μόνον τοῦ ἐνικυτοῦ ἢ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐδουάρδος, μετὰ τῆς γραίας βαρονίδος Κφιλί, τῆς πάντοτε φαιδρᾶς, ἐπεσκέπτοντο αὐτὴν ἄλλ' ἢ ἐπίσκεψις ἤτο βραχεία, συντεταγμένη ὡς ἐκ σιωπηρᾶς συνεννοήσεως ὑπὸ τῆς μακροεπίαις καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς.

Ἄλλοις ὅτι ἡ βαρονίς ἐλυπεῖτο βλέπουσα τὴν θυγατέρα μεμονωμένην καὶ πενθοῦσαν ἄλλ' ἐφοβείτο μὴ ἀποθάνῃ ἐκ τῆς πλήξεως ἢ ἠθάνετο εἰς τὸν πύργον ἀνεχώρει λοιπὸν ὅσον τάχιον. Ὁ δὲ πύργος εἶχεν ἔτι πενθιμωτέρην ἢ ἄλλοτε ὄψιν, ἥτις ἤρεσκε τῇ μακροεπίαι ὡς ἀρμόζουσα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας αὐτῆς. Κατὰ τὸ θέρος, μάλιστα δὲ τὸ φθινόπωρον, περιεπάτει συχνάκις ὑπὸ τὰ σύσκια δένδρων τῆς αὐλῆς. Ἄν δὲ ξένος ἔδοιπόρος διήρχετο τότε πρὸ τοῦ πύργου, ἴσταντο ἐκπληκτος πρὸς τὴν ὄψιν τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης γυναικὸς, τῆς πένθιμα ἐνδεδυμένης, τῆς ἐχούσης τοὺς χαρακτῆρας τραχεῖς καὶ κάτωχρον τὸ πρόσωπον, καὶ ἠρώτα χωρὶκὸν τινα τίς ἦτο αὕτη ὁ δ' ἐρωτώμενος ἀπήντα. — Εἶναι ἡ μεγάλη μακροεπίαι.

Ω.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΘΑΝΟΙΣ

ΜΕΤΑΛΛΑΙΚΟΥ ΓΑΛΤΟΣ.

Ἐκ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων δι' ὧν ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἐπρόκεισε τὴν ἑλληνικὴν γῆν, τὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Μεθάνων θειοῦχα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀξιολογωτέρων ἕνεκα τῆς ὠφελείας ἢ ἡν παρέχουσιν εἰς τὸν νοσοῦντα ἀνθρώπινον ὄργανισμὸν.

Ἀπέναντι τῆς νήσου Καλυρίας, μεταξὺ Τροϊζήνης καὶ Ἐπιδάουρου, καίτοι χωρὶς Μεθάνων καλούμενον, καὶ ὁμώνυμος χερσονήσος. Ὁ τόπος οὗτος, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι συγγράφει μαρτυροῦσιν, ἔλαβε διαφόρους μεταβολὰς προσενηθείσας ἐκ τρομερῶν σεισμῶν, ἐκρήξεων πυρῶν, ἀναδύσεων λόφων κτλ. Ἡ μαρτυρία αὕτη ἦτο μόνη ἱκανὴ νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τῆς αὐτοῦ ἐπιβροχῆς ἡφαιστείου πυρῶν ἄλλ' ἢ ὑπερξίς ὑψηλῶν λόφων ἐκ τραχίτου λίθου, τὰ κρατηροειδῆ κοιλώματα, τὰ ὅποια ἐπληρώθησαν ὑπὸ ἐρεπίπων καταστραφέντων λόφων, ἢ πυρὶκυστος πόλις, ἢ περυσία θεῖου καὶ στυπηρίας, καὶ ὅπκι ἐξ ὧν, κατὰ τὸν Παισκνίαν, ἐσφενδονίσθησαν πύριναι στήλαι, τέλος δὲ ἡ ἀνάβρσις τοῦ θεομακτοῦ ἰαμακτοῦ ὑδάτος, πάντα ταῦτα ἀποκρούουσι πᾶσαν ἀμφιβολίαν. Ἡ ὑπὸ τῶν κατοίκων καλούμενη κυμμένη χώρα, ὄρος 500 περίπου ποδῶν ὕψος ἔχον, διακρίνεται μακρόθεν διὰ τὸ μελανὸν χρομᾶ τῆς· διότι ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρη τῆς βάσεως κλύπτεται ὑπὸ μεγάλης ποσότητος τραχίτου, ὅστις διὰ τῆς ἡφαιστείου πυρῶν ἐπιβροχῆς ἠλλοιώθη καὶ ἐγένεν εὐθραυστότατος.

Τὸ συνοπτικῶς περιγραφέν τοῦτο ὄρος ἀνυψώθη ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς ἐπιβροχῆς τῶν ὑδάτων ἀτμῶν, ὅστινες γεννῶνται ὑπὸ τὴν γῆν διὰ τῆς συμμί-

ξεως τοῦ ὑδάτος μετὰ τοῦ ἡφαιστείου πυρῶν. Τὴν ἀνάδυσιν ταύτην περιγράφει ὁ Ὀβίδιος ὡς ἐξῆς·

« Ἐγγὺς τῆς Τροϊζήνης, τῆς τοῦ Πιθῆως πόλεως, ἀνυψοῦται λόφος δύσβατος καὶ ἀδενδρος, πάλαι μὲν πεδία ἀρώσιμος, νῦν δὲ μικρὸς βουνός, ὅπερ φοικτὸν καὶ λέγειν. Οἱ ἐν σκοτεινῷ ὑπογίῳ ἀντροῦ ἐγκεκλεισμένοι ἀτμοὶ ματαίως ὄρωσιν ἔνθα εὐρῶσιν ἐξοδόν, οὐδ' αὖτις φαινομένου ῥήγματος ἐν τῇ τοιαύτῃ εἰρηκτῇ, καὶ οὐδ' αὖτις οὐδέποτε ἀνοίγεται ἐξοδὸν πρὸς τοὺς συντεθλιμμένους ἀτμούς. Ἐν ἀκρῇ ἀναδύεται ἡ κυματίζουσα γῆ, ὅπως ἡ πνοὴ ἐξοιδάκει τὸ τοῦ τραγού εὐκαμπτον δέρμα. Τὸ δὲ ἀνύψωμα, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος μόνον, σχηματίζει τὸν ἐξέχοντα λόφον ὑπὸ τοῦ χρόνου σκληρυνόμενον. »

Ἄν καὶ σήμερον δὲν φαίνεται οὐδεὶς ἐν ἐνεργεῖα κρατῆρ, οἱ συνεχεῖς ὅμως σεισμοί, εἰς οὓς τὸ ἀκρωτήριον ὑπόκειται, εἶναι ἀποχρῶν τεκμήριον τῆς ὑπάρξεως ἡφαιστείου πυρῶν εἰς τὰ ἐνδον τῆς γῆς.

Πρὸς τοῦτοις οἱ γεωλόγοι ὑποθέτουσιν ὅτι τὰ Μεθάνων, ἢ Καλυρία, ἢ Μήλος, ἢ Ἀντίμηλος καὶ ἡ Φολέγκανδρος κοινοῦσι μετὰ τινος κεντρικοῦ ἡφαιστείου ὄρους οἷον τὸ τῶν Λιπαρῶν νήσων. Ἐν τέταρτον περίπου μακρῶν τοῦ τερπνοτάτου χωρίου Μεθάνων ἀπαντᾶται τὸ μεταλλικὸν ὕδωρ, ἢ θειοθερμῆ, ἥτις μεταδίδει τὴν ἐξ αὐτῆς δυσώδη ὀσμὴν εἰς τὴν περὶ ἀτμοσφαιρῶν ἐπειδὴ δ' ἐνίοτε οἱ ἐνυπάρχοντες ἰχθύς ἀποθνήσκουσι, καλεῖται τὸ μέρος τοῦτο βρωμιλίμη. Ἡ πλησίον τῆς θειοθερμῆς διατριβὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀερόλουτρον, δυνάμενον νὰ ὠφελήσῃ τοὺς πάσχοντας τὸ στήθος. Τὰ θερμά ταῦτα ὑδάτα ἀναβρῶσιν ὑπὸ τοῦς πρόποδας ὄρους ἐκ τιτανούχων ὄρυκτων συγκειμένου, καὶ ἐνούμενα μὲ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ μεταδίδουσιν εἰς αὐτὸ οὐ μόνον τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γέυσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰαμακτικὴν αὐτῶν δύναμιν. Τὸ ἰαμακτικὸν ὕδωρ συνάγεται εἰς μεγίστην δεξαμενὴν, ἔχουσαν σχῆμα τετραγωνικὸν μήκος μὲν 500 περίπου ποδῶν, πλάτος 200 καὶ κοινοῦσιν διὰ τινος στενῆς εἰσόδου μὲ τὴν θάλασσαν. Ὁ Παισκνίας βεβαίως ὅτι τὰ θερμά ταῦτα ἦσαν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστά.

« Φασὶ δὲ, λέγει, Ἀντιγόνοιο τοῦ Δημητρίου Μακεδόνων βασιλεύσαντος, 301 π. Χ. τότε πρῶτον τὸ ὕδωρ φανῆναι, φανῆναι δὲ οὐχ ὕδωρ εὐθὺς, ἀλλὰ πρῶτον ἀνάξῃ πολὺ ἐκ τῆς γῆς, ἐπὶ δὲ τοῦτο μακρῶν θέντι βυθῶν τὸ ὕδωρ, ὃ δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἀνεῖσαι θερμὸν τε καὶ δεινῶς ἀλμυρὸν κτλ. »

Τὰ τῶν Μεθάνων ὑδάτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀξιολογωτάτων καὶ ὠφελιμωτάτων θειοῦχων ὑδάτων οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἀνατολῆς καὶ πάσης τῆς Εὐρώπης. Εἶναι κατὰ πάντα λόγον μεγαλοπρεπέστατα, ἀφρονώτατα, καὶ ἕκατοστός ἀσθενῶν εὐρίσκουσιν ἄρνον ὕδωρ διὰ τῆς ἀνάγκης αὐτῶν πρὸς λουσίαν. Τὰ ὑδάτα ταῦτα εἰδείθησαν τόσον ἐκ τῆς αὐτῶν χημικῆς συνθέσεως, ὡς καὶ ἐκ τῆς πολυχρονίου πείρας, ἀξιολογώτατα πρὸς θεραπείαν τῶν διαφόρων ἐξάνθηματικῶν νοσημάτων, κατὰ λειχάνων, χρονικῆς ψωριασῆς καὶ ἄλλ-

λων διαφόρων νοσημάτων τοῦ δέρματος. Οἱ ὑπὸ χρονικῆς ἀρθρίτιδος πάσχοντες μετὰ χρῆσιν ὀλίγων λουτρῶν ἀπὸ ἀπλάγησαν τῶν σφοδρότερων ἀλγηδόνων καὶ βρευματισμῶν. Ἴνα δὲ ἀποκατασταθῶσιν εὐπρόσιτα, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀνεγερθῶσι πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἀσθενῶν καταστήματα. Τούτου ἕνεκα ἐπικαλούμεθα τὴν μέριμναν εἴτε τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ δήμου τῶν Μεθάνων ἢ τοῦ τῆς Καλυρίας εἰς τοῦτο, τὸ ὅποιον θέλει αὐξήσῃ κατὰ πολλὰ καὶ τῶν δῆμων τὰς προόδους, καθόσον ἡ ἀξιολογότης τῶν ὑδάτων θέλει προσελκύει καὶ ξένους.

ΑΑΝΔΕΡΕΡ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. Ἴδε φυλλάδ. 360—394.)

Παράδειγμα ἀποταμιεύσεως.

Ὁ νέος Γεώργιος, ἐπιτηδείστατος βιβλιοδέτης, ἀλλ' ἀνυπόμονος καὶ ἀσυλλόγιστος, εἶπέ ποτε « Ποῖαν οἰκονομίαν δύναται νὰ κάμῃ ἀπλοῦς ἐργάτης; οὐδεμίαν. Ποτέ μου δὲν θὰ καταρθῶσω ν' ἀγοράσω ἐργαλεῖα, ὥστε νὰ ἐργάζομαι διὰ λογαριασμὸν μου. Διὰ τί λοιπὸν νὰ βραχνίζωμαι; » Τοιαῦτα συλλογιζόμενος ὁ καλὸς σου Γεώργιος ἐσπατάλα τὸν καιρὸν ποτὲ μὲν μὴ ἐργαζόμενος, ποτὲ δὲ εὐθυμῶν. Εἰς μάτην ὁ θεὸς αὐτοῦ, ἀρχαῖος ἐπιλογίας ἐν ἀργίᾳ, κατοικῶν μετὰ τῶν γονέων τοῦ βιβλιοδέτου, κατέκρινε τὴν διαγωγὴν τοῦ νέου· εἰς μάτην ἔδιδε συμβουλὰς ὁ Γεώργιος ἐξηκολούθει τὰ αὐτά.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ πάντες οἱ τῆς οἰκογενείας ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἐπιλογίου, ἔψαεν ὁ λόγος εἰς τινα νέον ὄστις, ἀπελθὼν πάμπωχος εἰς Ἰνδία, ἐπληθῆ μετὰ εἰκοσαεταῖς κινδύνους καὶ κόπους φέρον ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν. Ἰδὼν δὲ ὁ γέρον θεὸς ὅτι ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἀνεκρίτησεν ἀκούσας ταῦτα· « Μάθετε ὅμως, προσέθετο, ὅτι ἐκεῖνος ἦτο φιλοπρόνοος τοῦ Γεωργίου. — Ὡ! ἀνέκραξεν οὗτος, ἂν εἶχα πρὸ ὀφθαλμῶν τοιοῦτο κέρδος, νὰ ἐβλέπετε πῶς θὰ ἐργαζόμην! ἀλλὰ νὰ καταστρέφωμαι χωρὶς σκοπόν! . . » Καὶ τότε μὲν δὲν ἀπεκρίθη ὁ θεός· τὸ ἐσπέρας ὅμως καλέσας κατ' ἰδίαν τὸν ἀνεψιὸν εἶπε· « Σήμερον ἔλεγεσθε ἐπιθυμοῦμαι ν' ἀποκτήσῃς περιουσίαν· καὶ ἐγὼ, ἂν ἡμῖν νεώτερος, κατὰ θὰ ἔκαμνα. Ἰδοὺ, ἀνάγνωθι τὴν ἐφημερίδα ταύτην. »

Καὶ ὁ Γεώργιος λαβὼν τὴν ἐφημερίδα ἀνέγνω μεγαλοφώνως ταῦτα·

« Ἐξήτηθη παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἡ ἀδεια νὰ γίνωσιν ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Κόρινθον, πρὸς ἀνεύρεσιν θη-

σαυροῦ παραχωθέντος ὑπὸ τοῦ Κιαμίλμπεκ. Λέγεται ὅτι ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως ἀριθμὸς τις στρατιωτῶν, φυλάττων πολλὰ κιβώτια καὶ χωρισθεῖς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ, περιεκυκλώθη ὑπὸ πολυαρίθμων ἐχθρῶν, ὥστε πᾶσα ἀντίστασις ἦτο ματαία. Ὁ ἀρχηγὸς παρέχων τότε τὰ κιβώτια, καὶ βεβαιωθεὶς ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνακαλυφθῶσι, προσέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διασκορπισθῶσι καὶ νὰ φροντίσῃ ἕκαστος νὰ σωθῇ· φαίνεται ὅμως ὅτι πάντες ἐφρονεύθησαν. Τὰ κιβώτια, ὡς λέγεται, περιεῖχον μέγαν θησαυρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κυβερνήσις ἀπεποιήθη τὴν ἀδειαν. »

Ταῦτα ἀναγνούς ὁ Γεώργιος ἀνέκραξε· « Σὺ, θεῖέ μου, ἦσο τότε εἰς τὴν Κόρινθον δὲν ἤξεύρεις τίποτε; »

— Μάλιστα, ἤμην ἀιχμάλωτος τοῦ Κιαμίλμπεκ.

— Καὶ ἤξεύρεις ποῦ εἶναι τὰ κιβώτια;

— Ἐννοεῖται, διότι ἤμην ἐξ ἐκείνων οἵτινες τὰ παρέχωνσιν νομίζω μάλιστα ὅτι μόνος ἐγὼ ἐπέζησα.

Ὁ δὲ Γεώργιος ὑπερχείρων ἀνεπήδησε καὶ ἀνέκραξε·

— Λοιπὸν εἶναι εὐκόλον νὰ εὕρῃς τὴν θέσιν.

— Τόσῳ πλέον εὐκόλον, ὅσῳ ἐσπμάδευσα τὸν τόπον.

— Λοιπὸν, θεῖέ μου, ὁ θησαυρὸς εἶν' ἐδικός σου. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην ἀδείας· πηγαίνεις εἰς τὴν Κόρινθον, ἀγοράζεις τὸν τόπον, ἀνασκάπτεις τὸν θησαυρὸν καὶ τὸν φέρεις ἐδῶ. Τί εὐκολώτερον;

Καὶ ταῦτα λέγοντος τοῦ Γεωργίου ἐλαμποκύβου οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔστρεψεν ἡ φωνὴ αὐτοῦ· ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίθη ἀτάραχος·

— Δὲν ἔχω χρήματα· καὶ ἂν διὰ νὰ εὕρω ἐξεμυστηρευθῆναι τὸ μυστικὸν εἰς ἄλλον, Κύριος οἶδε τί θὰ ἐγίνετο;

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος διασκελιζὼν τὸ δωμάτιον τεταραχμένος· καὶ χρειάζονται πολλὰ χρήματα;

— Ἔως δύο χιλιάδες δραχμῶν τοῦλάχιστον. . .

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὲ τὰς προμηθεύσῃς;

— Ἐγὼ! καὶ πόθεν; ἀστετεύεσαι, θεῖέ μου.

— Διόλου δὲν ἀστετεύομαι. Δίδε με καθ' ἡμέραν ὅτι οἰκονομεῖς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν σου, καὶ ὅταν συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν τῶν δύο χιλιάδων μεταβίβωμεν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν Κόρινθον.

— Ὡ θεῖέ μου! ἀνεφάνησε στεναζὼν ὁ Γεώργιος· ποτέ μου δὲν θὰ τὸ καταρθῶσω. Τί οἰκονομίας ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀπλοῦς ἐργάτης;

— Ἀδιάφορον! ἀπήντησεν ὁ γέρον· ἤξεύρω νὰ λογαριάζω καλῆτερά σου· φέρε με τακτικὰ τὰς οἰκονομίας σου, καὶ χάρις εἰς τὸ ταμιευτήριον τῆς Τραπεζῆς γρήγορα θ' αὐξήσουν.

Ὁ Γεώργιος πλήρης ἐλπίδος καὶ χαρῆς, καὶ ἀπό-

φασιν έχων νά ἐργασθῆ καὶ δέκα ἔτη ὅπως κατορθώσῃ τὴν ποσότητα τῶν δύο χιλιάδων δραχμῶν, ἀφῆκε τὸν θεῖον αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐργάζετο μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας.

Ἀλλ' οἱ πρότεροι μῆνες ἦσαν δυσφόρητοι· διότι δύσκολον ἦτο εἰς αὐτὸν ν' ἀποβάλῃ τὰς παλαιὰς ἐξεις, νὰ υποβληθῆ εἰς συνεχεῖς κόπους, νὰ υπερνικήσῃ τὴν ἀθυμίαν καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὰς προτροπὰς τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντρόφων. Παλλάκις ἀπόλεσε τὸ θάρρος αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ἐκινδύνευσε νὰ ἐπιπλάσῃ τὸν πρῶτον ἀτκατον βίον· ἀπέτρεπεν ὅμως αὐτὸν ἡ ἐλπίς τοῦ θησαυροῦ. Δίδων καθ' ἐκάστην πρὸς τὸν γέροντα ὑπαξιωματικὸν τὸ ἡμερομίσθιον, τὸ ὅποιον συσσωρευόμενον ἠύξανε καθ' ἑβδομάδα, ἠθλάνετο διπλοκισσομένης τῆς ἐλπίδας αὐτοῦ. Καὶ μικρὸν μὲν ἦτο τὸ κέρδος ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, ἦτο ὅμως πάντοτε κέρδος.

Ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἐργασία ἔφερε τὸν συνήθη καρπὸν, ἦτοι ἐκαθάρισε τὴν καρδίαν καὶ ἐνέπνευσε εἰς αὐτὴν ἀγαθὰ αἰσθήματα. Καθόσον δὲ ὁ βίος τοῦ νέου βιβλιοδέτου ἐγένετο τακτικώτερος, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ ἐρέξεις αὐτοῦ μετεβάλλοντο. Οἱ κόποι τῆς ἡμέρας καθίστων γλυκυτέραν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς νυκτός· ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἤρρεσκεν αὐτῷ πλέον ἢ ἄλλοτε· δὲν ἐσεκπέτατο περὶ τοῦ θησαυροῦ ὅπως πρότερον· ἠθλάνετο μεγίστην χαρὰν εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἠπόρει πῶς τόσον κικρὸν ἔζησεν ὀλίγον συγκοινωνῶν μετ' αὐτῶν.

Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῶ ἦσαν πάντες συνηγμένοι, κατὰ τὰ συνήθη, εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γέροντος ἐπιλοχίου, ἔπεσε ὁ λόγος εἰς τὸν πρῶτον μῆστορον (μῆστορον) τοῦ Γεωργίου, ὅστις μετὰ τριάκοντα ἔτων ἔντιμον καὶ ἐπιμελῆ ἐργασίαν ἠτοιμάζετο νὰ πωλήσῃ τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιπλάσῃ.

« Ὅποιος ἀγοράσῃ, εἶπεν ὁ Γεώργιος, τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ ἀνθρώπου, θὰ εὕρῃ θησαυρὸν, ἂν ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ διατηρήσῃ τοὺς πελάτας, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποκτήσει ἐκεῖνος διὰ τιμιότητος καὶ ἐμπειρίας. »

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ὑπαξιωματικὸς ἐμειδίασε· τὴν δὲ ἐπικύριον καλέσας τὸν Γεώργιον εἶπεν αὐτῷ·

— Αἱ δύο χιλιάδες δραχμαὶ ἐσυμπληρώθησαν, τέκνον μου.

— Ἀληθινὰ! ἀνέκραζεν ὁ νέος ἐκθαμβὸς μὲν, ἀλλὰ μὴ δεικνύων πολλὰν διάθεσιν διὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ θησαυροῦ.

— Μάλιστα. Ἐν τοσοῦτῳ ἰδὲ τί γράφει αὐτὴ ἡ ἐφημερίς.

Καὶ ἀνέγνω ὁ Γεώργιος ταῦτα·
« Ἐξέτασσε καὶ κυβέρνησις ἐπίσθη ὅτι τὰ πα-

ρχωμένα κινώτια τοῦ Κικιμίλμπελ δὲν περιεῖχον θησαυρὸν, ἀλλὰ πυρίτιδα. »

— Ἄ! Ἄ! ἀνερώνησεν ὁ νέος, τὸ ἤξευρες καὶ μ' ἐπεριγέλασες.

— Ὅχι, υἱέ μου, δὲν σ' ἐπεριγέλασα· σὲ ὑπεσχέθησαν θησαυρὸν καὶ αὐτὸν θὰ σὲ δώσω.

Εἶπε καὶ ἐξελθὼν μετὰ τοῦ νέου ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς ὠραῖον ἐργαστήριον, τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀρχαίου μῆστορος τοῦ Γεωργίου. Ἦτο δὲ ἐπεσκευασμένον, νεωστὶ κεχρωματισμένον, πλούσιον παντὸς ἀναγκαίου ἐργαλείου, καὶ ἐπὶ τῆς θύρας ἔφερε ταύτην τὴν προγραφήν· « *Βιβλιοδετεῖον Γεωργίου...* »

— Ἰδοῦ, υἱέ μου, εἶπεν ὁ γέρον· ἐπιλοχίας πρὸς τὸν δακρύοντα αὐτοῦ ἀνεψιὸν, ἰδοῦ τί ἀπέκτησες μετὰ τὰς δύο σου χιλιάδας δραχμῶν. Ἰδοῦ ὅ,τι σὺ ὁ ἴδιος ὠνόμασες χῆρας, καὶ δικαίως, θησαυρὸν. Ἐνθυμοῦ πάντοτε, τέκνον μου, ὅτι ἀληθὴς θησαυρὸς εἶναι ἡ φιλοπονία, σύντροφον ἔχουσα τὴν οἰκονομίαν· καθὼς καὶ ἀληθὴς εὐδαιμονία εἶναι ἡ ἀνάπαυσις τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ οἰκογενειακὸς βίος.

Οἰκονομία δέκα λεπτῶν καθ' ἐκάστην.

Ἐνδέχεται τις τῶν νέων ἀνγκνωστῶν μου ν' ἀντείπῃ ταῦτα· « Ἦκουσα τὴν ἱστορίαν σου, καὶ εὐρίσκω αὐτὴν ὠφέλιμον καὶ διδασκτικὴν· ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπερῶ νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ αὐτῆν· διότι οὔτε ἐπιτήδειος βιβλιοδέτης εἶμαι, οὔτε ἡ τέχνη μου εἶναι ἱκανὴ, ὅσον οἰκονομίαν καὶ ἂν κάμω, νὰ μὲ προμηθεύσῃ δύο χιλιάδας δραχμῶν ἐντὸς τριῶν ἔτων. Εἶναι δυνατὸν νὰ οἰκονομήσω μίαν δραχμὴν ἢ τοὐλάχιστον πεντήκοντα λεπτὰ τὴν ἡμέραν, δηλαδὴ τριάκοντα ἢ δεκαπέντε δραχμῶν τὸν μῆνα· Ὅχι!.. ἄρα δὲν θὰ λάβω πώποτε τὴν εὐτυχίαν τοῦ Γεωργίου. Εἶμαι καταδικασμένος νὰ ζῶ κερδαίνων μόνον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μου. »

Εἰς τὸν νέον τοῦτον ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν δὲν δύναται νὰ οἰκονομῇ μίαν δραχμὴν ἢ πεντήκοντα λεπτὰ καθ' ἐκάστην, δύναται βεβαίως νὰ οἰκονομῇ μίαν δεκάραν· καὶ εἰς τὸν πτωχότερον εἶναι δυνατὴ ἡ μικρὰ αὕτη οἰκονομία. Ἔστω λοιπὸν, ἂς βάλῃ κατὰ μέρος μίαν μόνον δεκάραν καθ' ἡμέραν, καὶ αὕτη θέλει ἀφρακίσει αὐτὸν ἐναντίον τῆς πείνης.

Τὴν οἰκονομίαν αὕτην ἀκούων θὰ γελῶσῃ βεβαίως καὶ ὁ ἀνκράξῃ· « Μία δεκάρα καθ' ἡμέραν! ὠραῖος θησαυρὸς! »

Καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι ἐκ νέου· « Δὲν ἠξέουρες, φίλε μου, νὰ λογαριάζῃς· ἰδοῦ ἐγὼ λογαριάζω ἀντὶ σοῦ. Ὑποθέτω ὅτι ἔχεις δεκαπέντε ἔτων ἡλικίαν. Ἐὰν καθ' ἡμέραν ῥίπτῃς εἰς ἓνα σύρτην μίαν δεκάραν, ἠξέουρες ποῖα ποσότης θὰ συγκροτηθῇ ὅταν γίνῃς πενήκοντα πέντε ἔτων; χίλιαι τετρακόσιαι δραχμαὶ καὶ ἐπέκεινα. Καὶ ἂν ἀντὶ νὰ ῥίπτῃς τὰς

δεκάρας εἰς σύρτην καταθέτης αὐτὰς εἰς τὸ ταμειυτήριον τῆς Τραπεζῆς, θέλεις ἔχει ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρου διαστήματος ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας δραχμῶν. Καὶ διὰ νὰ σὲ ἀποδείξω φηλαφρητὴν τὴν ἀλήθειαν αὕτην, ἰδοῦ σὲ κάμω τὸν ἐφεξῆς λογαριασμὸν. »

Πῶς δεικνύω τὴν ποσότητα, ἦτις κατ' ἔτος συγκροτεῖται ἐκ τῆς καταθέσεως τριῶν δραχμῶν κατὰ μῆνα εἰς τὸ ταμειυτήριον.

ΗΛΙΚΙΑ τοῦ χειρώνακτος.	ΕΤΗ τῆς ἀποταμειύσεως.	ΤΟ ΟΛΟΝ τῶν ἀποταμειύσεων εἰς δραχμῶν.	ΤΟ ΟΛΟΝ τῶν ἀνγκνωστῶν εἰς τὸν χειρώνακτα δραχμῶν.	ΤΟΚΟΣ.
47	1	36	36 00	0 00
48	2	72	73 80 ⁽¹⁾	1 80
49	3	108	113 49	3 69
20	4	144	155 16	5 67
21	5	180	198 92	7 76
22	6	216	244 87	9 95
23	7	252	293 41	12 24
24	8	288	343 77	14 66
25	9	324	396 96	17 49
26	10	360	452 80	19 85
27	11	396	511 44	22 64
28	12	432	573 2	25 57
29	13	468	637 67	28 65
30	14	504	705 55	31 88
31	15	540	776 83	35 28
32	16	576	851 67	38 84
33	17	612	930 25	42 58
34	18	648	1012 77	46 51
35	19	684	1099 40	50 64
36	20	720	1190 37	54 97
37	21	756	1285 89	59 52
38	22	792	1386 19	64 29
39	23	828	1491 50	69 31
40	24	864	1602 7	74 57
41	25	900	1718 48	80 40
42	26	936	1840 8	85 91
43	27	972	1968 9	92 00
44	28	1008	2102 49	98 40
45	29	1044	2243 62	105 13
46	30	1080	2391 80	112 18
47	31	1116	2547 39	119 59
48	32	1152	2710 76	127 37
49	33	1188	2882 30	135 54
50	34	1224	3062 41	144 41
51	35	1260	3251 53	153 42
52	36	1296	3450 41	162 58
53	37	1332	3658 61	172 51
54	38	1368	3877 54	182 93
55	39	1404	4107 42 ⁽²⁾	193 88

(1) Τὸ δεύτερον ἔτος θέλει ἔχει ὁ χειρώναξ 73 δρ. καὶ λ. 80, δηλ. 36 δρ. καταθέσει τὸ πρῶτον, 36 τὸ δεύτερον ἔτος, καὶ 1 δρ. καὶ 80 λ. τῶν τῆς πρώτης καταθέσεως καὶ οὕτω καθεξῆς.

(2) Τοῦτο τὸ ποσὸν θέλει ἔχει ὁ χειρώναξ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 56 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, εἰ καὶ κατέθετε μίαν μόνον δεκάραν καθ' ἡμέραν.

Ἰδοῦ λοιπὸν τί ἀποκτῆ τις μίαν δεκάραν οἰκονομῶν τὴν ἡμέραν. Σ' ἐρωτῶ λοιπὸν, φίλτατε χειρώναξ, τί προτιμᾷς; νὰ ἐξοδύης τὴν δεκάραν ἢ ν' ἀποταμιεύς αὐτήν; Ὁμολόγησον, φίλε μου, ὅτι μία δεκάρα καθ' ἐκάστην δαπανωμένη δὲν φέρει μεγάλην ἀπόλαυσιν, ἐνῶ οἰκονομουμένη, ὡς ὑπέδειξα, θέλει ἐπὶ τέλους σὲ καταστήσει κύριον ἀληθινοῦ θησαυροῦ.

Καταργηταὶ αἱ ἀνωφελεῖς δαπάναι.

Δὲν γνωρίζω χειρώνακτα ὁ ὅποιος νὰ μὴ δαπανῇ εἰς μάτην, εἰς καπνὸν, παραδείγματος χάριν, καὶ πλείονα τῶν δέκα λεπτῶν καθ' ἡμέραν. Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ καπνίζῃ; Ἐρωτήσατε τοὺς μὴ καπνίζοντας, καὶ θέλετε μάθει ὅτι εἰσὶ καὶ πλέον τῶν καπνίζόντων εὐχρηστημένοι. Πιθκὸν ὁ καπνὸς νὰ συντελῇ κατὰ τινα κλίματα καὶ κατὰ τινὰς περιστάσεις εἰς τὴν υγίαν, ὡς φέρ' εἶπεν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ, ὅπου πνίγονται οἱ ἄνθρωποι ἐντὸς οὐμῆρας. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος εἰς τί ἄλλο χρησιμεύει, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἐρεθίζῃ δι' ἀδικήτου χρητέως τὰς νεκρωμένους αἰσθήσεις τῶν ὀκνηρῶν; Τοιαύτην ὅμως ἀνάγκην δὲν ἔχει ὁ χειρώναξ· διότι αὐτὸν ζωογονοῦσιν ἡ ἐργασία καὶ τὸ εἶς αὐτῆς προσδοκώμενον κέρδος. « Τὸ ἀγῶγι ζυπνᾷ τὸν ἀγωγιάτην », λέγει πολλὰ ὀρθῶς ἡ παροιμία.

Εἰς τὴν ἀνωφελεῖ λοιπὸν αὕτην ἀπόλαυσιν τοῦ καπνοῦ ὁ χειρώναξ δαπανᾷ καὶ ὑπὲρ τὴν μίαν δεκάραν καθ' ἐκάστην. Ἄν ἐλογαριάζεθαι ἐνδοῖ τὸ μέγεθος τῆς ζημίας· θὰ ἔβλεπεν ὅτι εἶναι προτιμώτερον νὰ ἔχῃ τέσσαρας χιλιάδας δραχμῶν πραγματικῶν, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, παρὰ νὰ ἐξαπνέσῃ αὐτὰς εἰς καπνόν. (Ἔπεται συνέχεια.)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 4, 1866.

Τὰ ἐν Κρήτῃ διαδραματιζόμενα περιήλθον ἐσχάτως εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν. Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν Κρητῶν, δι' ἐγγράφου διακοινώσεως πρὸς τοὺς ἐκεῖ προξένους καὶ διὰ ψηφίσματος τῆς 16/28 Αὐγούστου, ἀνεκήρυξε τὴν ἑνωσιν τῆς νήσου μετὰ τῆς ἐλευθερίας Ἑλλάδος. Ἡ διακοινώσις, γραφείσα ἐν Προσνήφῳ Ἀποκορώνου, ἀνακεφαλαῖ τὰ ἀπὸ τοῦ 1821 παθήματα καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν Κρητῶν. Ἐγένοντο δὲ καὶ ἐνοπλοὶ συμπλοκαὶ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ τῶν ἐγχωρίων Ὀθωμανῶν, καθὼς καὶ τῶν τακτικῶν στρατευμάτων, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ σφαγαὶ Χριστιανῶν γερόντων, γυναικῶν καὶ παιδιῶν. Ἐν τῷ σούτῳ ὁ τύπος τῆς Δύσεως φαίνεται συμπαθῶν πρὸς τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν. Ὁ Constitutionnel τῆς

Γαλλίας καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένη ἀγγλικὴ ἐφημερὶς λέγουσιν ὅτι κατὰ τινὰ εἰδήσιν ἐκ Λονδίνου, ἡ Ἀγγλία συμβουλεύει τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Κρήτην ἀντὶ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως.

Ὁ Morning-Post ἀξιοῖ ὅτι δὲν εἶναι ἀπίθκον νὰ συνάψῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων γάμον, ὅστις θέλει βελτιώσῃ ὀλιγωρῶς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς εὐρωπαϊοῦ ἡγεμόνος. Ἀλλὰ, προστίθῃσι, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τινῶν ἕρων τῶν ὁποίων ἡ φύσις θέλει ἀναδείξει τὴν ἑλληνικὴν ἐξουσίαν. Ὁμολογητέον ὅτι ταῦτα εἰσὶν ὀπωσοῦν περινενοημένα καὶ δύσληπτα. Τὴν περὶ γάμου εἰδήσιν ἐπαναλαμβάνουσι, ἀορίστως ὁμῶς, καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες.

Ὁ Κ. Χρ. Φιλότης, ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ ἐπισήμων διδασκάλων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, μέχρι τοῦδε καθηγητὴς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, ἀνομάσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Πολύτιμον τὸ ἀπόκτημα.

Ὁ ἐν Ῥωσίᾳ Κ. Ἀλέξ. Δημ. Μουρούζης, γόνος τῆς εὐεργετησάσης τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εὐκλεοῦς οἰκογενείας τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Μουρουζῶν, ἐδωρήσατο τῷ Πανεπιστημίῳ 25,000 δραχμῶν, δι' ὧν ἡγοράσθη ἀξιόλογος συλλογὴ ἰονικῶν νομισμάτων παρὰ τοῦ Κ. Π. Λάμπρου.

Καὶ ὁ ἐξ Ἠπείρου δὲ Ἀλ. Πλακίδης, ἀποθανὼν ἐν Ἀγκίᾳ, ἀφῆκε δέκα χιλιάδας φλωρίων ἢ 130,000 δραχμ. εἰς τὸ ἔθνος, καθικετεύσας τὸν Βασιλέα νὰ διαθέσῃ αὐτὰ εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Ἴδου ἀληθῆς φιλογένεια!

ΔΙΑΦΟΡΑ.

correspondence

Écrire comme un Ange. Ἐν τῷ ἀρίστῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι, τῷ ἐπιγραφομένῳ Γραφικὴ Ἀποθήκη (Magasin pittoresque), τοῦ ἔτους 1840, ἀναγινώσκουμεν (ἐν σελ. 104) ὅτι ἡ συνήθης γαλλικὴ φράσις γράφειν ὡς Ἄγγελος (écrire comme un Ange), προέκυψεν ἐκ τῆς ἐξῆς περιστάσεως. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φραγκίσκου τοῦ Α' (ἦτο μεταξὺ τοῦ 1515 καὶ τοῦ 1547), ἦλθε καὶ

ἀποκατέστη εἰς τὴν Γαλλίαν Ἕλληνας τὸς πρόσφυξ καλούμενος Ἄγγελος Βεργίνιος. Ἦτο δ' ὁ Ἕλληνας οὗτος θαυμασιὸς καλλιγράφος ἢ γραφὴ αὐτοῦ ἐθαυμάσθη παρ' ὅλων τῶν Γάλλων λογίων, ἡ φήμη αὐτοῦ κατέστη εὐρωπαϊκὴ, καὶ θεωρεῖτο εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ὁ ἀριστος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ὁ περίφημος Ἄγγελος καλλιγράφος Ἑβραϊκὸς Στέφανος συγκατηριθμεῖτο μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλλήνος καλλιγράφου. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγγέλου κατήντησε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἰδέαν τῆς καλλιγραφικῆς τελειότητος, καὶ ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ὡς ἀνωτέρω συνήθης ἐν Γαλλίᾳ φράσις, ἥτις λέγεται ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν ὕρ' ἦν καὶ τὸ ζωγραφίζειν ὡς Παγαῆλος ἢ ὡς Μιχαήλ Ἄγγελος. Ὁ λόγιος Κερκυραῖος Νικάνδρος Νούκιος, ἀναφέρει ἐν τῇ περιηγήσει του περὶ τούτου τοῦ Βεργίνιου, οὗ τινος ἦτο σύγχρονος, καὶ τὸν ὅποιον ἐγνώρισεν ἐν Πηριόσις. Κατὰ τὸν Νούκιον, ὁ Βεργίνιος ἦτο Κρητὴς. Ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος Α' διώρισεν αὐτὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν φυλαττομένων Ἑλληνικῶν βιβλίων ἐπὶ ἀδρῶ ἐναυσίῳ μισθῷ. Ὁ Βεργίνιος ἦτο οὐ μόνον καλλιγράφος ἀριστος, ἀλλὰ καὶ φιλόλογος. Ἀντέγραψέ τινα τῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἡ τῆς κακῆς χρήσεως βλαφθέντων Ἑλληνικῶν χειρογράφων, προσσπέκτεσε νὰ καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν βασιλέα Φραγκίσκον Α' τὸν εὐγενῆ ζῆλον νὰ παραδώσῃ πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν τύπον ἢ εἰς τὴν χαλκογραφίαν. Εἰς τὸν Βεργίνιον ὀφείλεται ἡ πρώτη διὰ τοῦ τύπου διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν, τῶν Λατινικῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ἑβραϊκῶν βιβλίων ἐν Γαλλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐσχεδιογράφησεν ἑκατὶ ἐπιτοχέστατα τὰ πρῶτα τυπογραφικὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ 594 φυλλαδ. γρίφου.

Ἐπιτομὴ κακῶν ἀπάντων φάρμακον.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Κατὰ τινὰ διάλεκτον ἀκλιτον μέρος εἶμαι,
Καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν μιὰς ἐξόχου βίβλου κείμεαι,
Νὰ μ' ἀνατρέψῃς παιδιὰς χάριτι ἐὰν θελήσῃς,
Ὁ ἥλιος θὰ σκοτισθῇ, θὺ σκοτισθῇ ἡ γῆσις.

Κ. Π. Υ.

ΓΡΙΦΟΣ.

ΔΙΣ

μαίω

